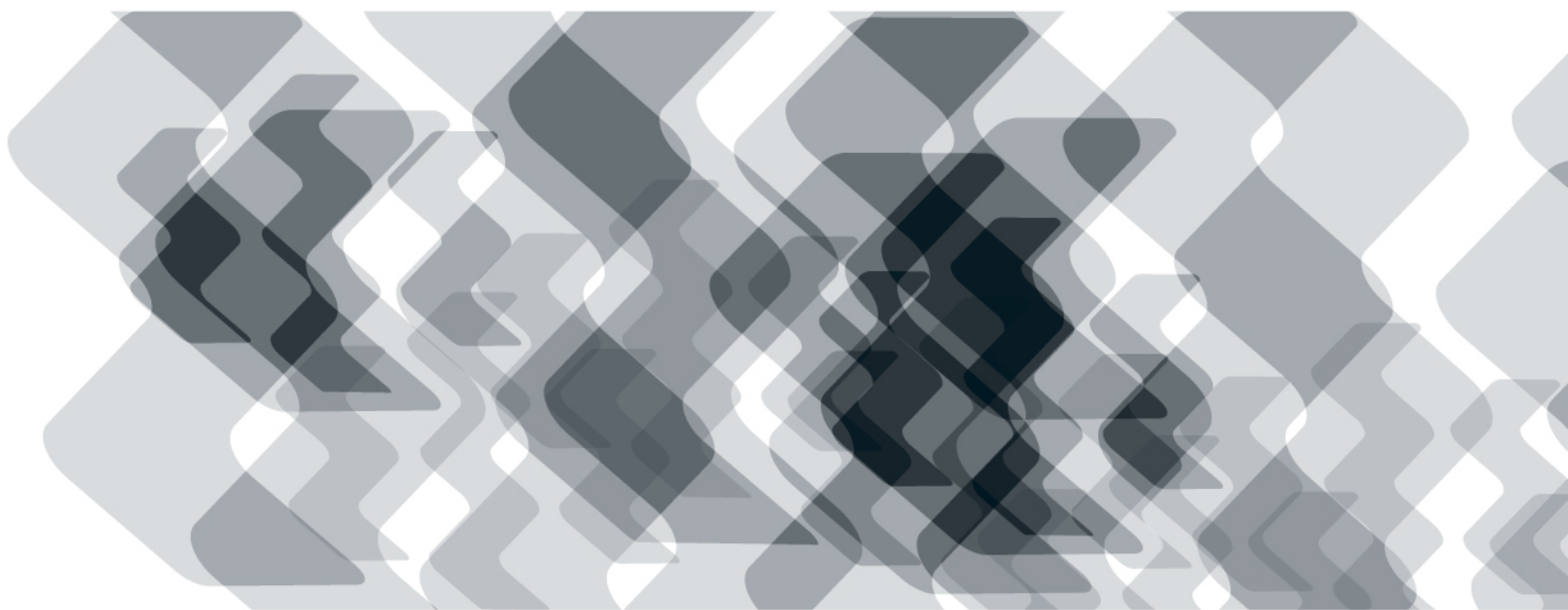

הבינלאומי

הדוחות הכספיים
ליום 31 במרס 2020

2020

תוכן העניינים

דוח הדירקטוריון והנהלה	
5	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
11	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
32	סקירת הסיכונים
55	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
56	הצהרת המנכ"ל
57	הצהרת החשבונאי הראשי
58	דוחות כספיים
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח	
141	ממשל תאגידי
144	פרטים נוספים
150	נספח

רשימת לוחות - דוח הדירקטוריון והנהלה

1	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	7
2	תמצית דוח רווח והפסד	14
3	הרכב הרווח המימוני, נטו	15
4	ניתוח סך הרווח המימוני, נטו	15
5	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית	15
6	פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי	16
7	התפלגות ההכנסות מעמלות	16
8	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	17
9	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	18
10	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	18
11	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	18
12	אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	19
13	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	19
14	החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה	20
15	הרכב תיק ניירות הערך	20
16	התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים	21
17	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	21
18	פירוט אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות	21
19	פירוט אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי לפי ענפי משק	22
20	ניתוח רגישות השפעת שינויים בשיעורי הרבית על תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא	22
21	התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	23
22	פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	23
23	הון והלימות ההון	25
24	יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית	25
25	פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2017	26
26	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	27
27	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	27
28	יתרות מאזניות ממוצעות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	28
29	נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - פעילות בישראל	29
30	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל	30
31	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	35
32	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	38
33	חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים	41
34	חשיפות עיקריות למדינות זרות	42
35	נתונים על התפתחות תיק הלוואות לדיור בבנק לפי מגזרי הצמדה	44
36	התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל	45
37	נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל	48
38	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים	50
39	תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה, ברמת הקבוצה	52
40	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים	52
41	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד	53
42	ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים	53
43	סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות	54

דוח הדירקטוריון וההנהלה

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	תיאור פעילות קבוצת הבנק
7	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
8	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
8	יעדים ואסטרטגיה

דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרס 2020

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 31 במאי 2020, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים, הבלתי מבוקרים, של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") וחברות מוחזקות שלו (להלן - "קבוצת הבנק"), ליום 31 במרס 2020.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תאור פעילות קבוצת הבנק

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטויין בהכנסות רבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק וניהול סיכונים שוק ונדילות.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון.
- שירותי נאמנות לפרטיים ומוסדיים באמצעות החברה לנאמנות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסניפים העסקיים של הבנק.
 - החטיבה הבנקאית המספקת באמצעות הסניפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון וסניפי אוצר החייל, המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"י, פועלים סניפים מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
 - חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממנה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים.
- בנוסף לבנק, כוללת הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

העלאת דירוג הבנק על ידי חברות דירוג

ביום 27 באפריל 2020, אישרה חברת S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק בדירוג ilAAA/Stable, את כתבי ההתחייבות הנדחים בדירוג ilAA+ ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג ilAA-.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע הצופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנדירות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, איחודים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות. לעניין זה ראו גם ההסתייגות בפרק הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם - השפעת התפשטות נגיף הקורונה.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "ייעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות הנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק סקירת הסיכונים להלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

יחסים פיננסיים עיקריים			לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס	
			2019	2019	2020	
			באחוזים			
מדדי ביצוע	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾	10.5%	9.3%	8.2%		
	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾	0.63%	0.54%	0.47%		
	יחס הון עצמי רובד 1	10.81%	10.53%	10.28%		
	יחס המינוף	5.81%	5.71%	5.52%		
	יחס כיסוי הנזילות	128%	132%	130%		
	יחס סך ההכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾	3.0%	3.0%	2.8%		
	יחס הכנסות רבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾	1.9%	1.9%	1.8%		
	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾	0.9%	0.9%	1.0%		
	יחס יעילות	64.4%	67.2%	62.2%		
	מדדי איכות אשראי עיקריים	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור	1.05%	1.02%	1.15%	
שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור		1.08%	0.92%	1.07%		
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור פגום		131%	156%	146%		
שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾		0.10%	0.06%	0.15%		
שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾		0.16%	0.17%	0.71%		
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד			לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס			
			2019	2020		
			במיליוני ש"ח			
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	183	171				
הכנסות רבית, נטו	635	658				
הוצאות בגין הפסדי אשראי	36	157				
הכנסות שאינן מרבית	367	366				
מזה: עמלות	320	368				
הוצאות תפעוליות ואחרות	673	637				
מזה: משכורות והוצאות נלוות	402	379				
הוצאות סילוק	18	2				
רווח נקי בסיסי למניה בת 0.05 ש"ח (בש"ח)	1.82	1.70				
נתונים עיקרים מהמאזן			31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 במרס 2020	
			במיליוני ש"ח			
סך כל הנכסים	141,110	136,983	149,531			
מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים	37,530	34,108	41,933			
ניירות ערך	10,995	11,338	10,824			
אשראי לציבור, נטו	87,899	86,353	90,028			
סך כל ההתחייבויות	132,186	128,445	140,624			
מזה: פקדונות הציבור	120,052	115,349	126,977			
פקדונות מבנקים	1,137	1,064	1,129			
אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	3,674	4,270	3,754			
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	8,568	8,208	8,542			
נתונים נוספים			31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 במרס 2020	
מחיר מניה (באגורות)	9,989	8,642	8,676			
דיבידנד למניה (באגורות)	410	105	125			

(1) על בסיס שנתי.

הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותה של קבוצת הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים); סיכוני שוק, כאשר העיקרי שבהם הינו סיכון הרבית; סיכוני נזילות; סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע; סיכון ציות והלבנת הון; סיכון אסטרטגיה; סיכון מוניטין; סיכון משפטי.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מידע נוסף מפורט בדוחות הכספיים לשנת 2019.

סיכונים מתפתחים

סיכונים מתפתחים הם סיכונים שעשויים להיווצר בתחומים חדשים, או מוקדי סיכון חדשים בסיכונים קיימים, שנגזרים, בין היתר, מתמורות בסביבה שמשפיעה על תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות סביבה רגולטורית, תחרותית, דיגיטלית ועוד.

הסיכונים המתפתחים העיקריים הינם סיכון אסטרטגי/מודל עסקי, סיכון רגולטורי, סיכונים סייבר ואבטחת מידע, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכונים חוצי גבולות וסיכון בנקאות הוגנת. החל מרבעון זה התווסף סיכון מאקרו כלכלי, הכולל את השפעת התפשטות נגיף הקורונה. לפירוט נוסף אודות הסיכונים המתפתחים- ראה בדוח הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

נגיף הקורונה החל להתפשט בסוף שנת 2019 בסין ולאחר מכן לכל העולם. בתגובה לכך, ננקטו על ידי ממשלות בעולם, כולל בישראל צעדי התגוננות, כגון הגבלת מעבר בין מדינות, בידוד וצמצום התקהלויות, סגרים, הגבלות על הפעלת עסקים פרטיים ושירותים ממשלתיים ועירוניים ועוד. התפשטות הנגיף ואמצעי התגוננות אלו, גורמים לפגיעה כלכלית מהותית ומגמות שליליות בכלכלה העולמית והמקומית ולפגיעה בשוקי ההון העולמיים ובשוק המקומי.

בשלהי הרבעון הראשון של השנה, עקב התפשטות הנגיף, הושבת המשק כמעט במלואו, זאת בעקבות המגבלות החמורות שהוטלו על ידי משרד הבריאות ושהשפיעו לרעה על המצב המאקרו כלכלי במשק ובפרט גרמו לגידול חד באבטלה ולהאטה בפעילות המשק. המסחר בבורסות בעולם התנהל בתנודתיות גבוהה ובמגמה של ירידות חדות, אם כי לאחרונה חל תיקון ונצפית מגמה חיובית. ההשלכות של האמור על פעילות הבנק, לרבות עליה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים במגזרי הפעילות השונים צפויות להימשך.

על מנת להתמודד עם השפעות אלו, הפחיתו בנקים מרכזיים, ובכללם בנק ישראל, את שיעורי הרבית לזמן קצר. להפחתות אלה צפויה השפעה של קיטון בהכנסות המימון של הבנק. שינויים נוספים בשיעורי הרבית עשויים להשפיע בהתאמה על הכנסות הרבית של הבנק.

לצורך המשך שמירה על ההמשכיות העסקית, הבנק פועל תוך שמירה על בריאות העובדים והלקוחות ותוך הקפדה על יישום כללי משרד הבריאות ובנק ישראל. בנוסף, נקט הבנק בשורה של צעדים לצורך שמירה על כוח אדם חיוני למקרה חירום, בין היתר, באמצעות פיצול יחידות, שימוש בעבודה מרחוק ויצירת "קפסולות" או עבודה בצוותים, תוך הקפדה על ניהול הסיכונים וקיום בקורות ופועל על פי תוכנית היערכות תפעולית לחזרה הדרגתית לשגרה.

הנהלת הבנק והדירקטוריון מקיימים מעקב שוטף בכל הנושאים והסיכונים הנובעים מהמשבר, השלכותיו והשפעותיו הפיננסיות על הבנק ובכלל זה ההשפעות על סיכונים אשראי, נזילות, תיק הנוסטרו, חדרי עסקאות וכו'.

החל משלב זיהוי משבר הקורונה, שמר הבנק על יתרות נזילות גבוהות יותר במט"ח ובשקלים, מאשר במצב עסקים רגיל. כמו כן, נשמר יחס כיסוי נזילות גבוה מעבר למגבלות הרגולטוריות והפנימיות בכלל המגזרים. יחס הנזילות עמד ברבעון הראשון של השנה על ממוצע של 130%. פקדונות הציבור ליום 31 במרס 2020 הסתכמו ב-126,977 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-120,052 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 5.8%, המוסבר בעיקר ממעבר של לקוחות הבנק משוק ההון לפקדונות, עקב השלכות התפשטות נגיף הקורונה.

בתקופה זו הרחיבו הלקוחות את הפעילות הישירה. לצורך כך, הבנק איפשר שירותים נוספים בערוצים אלו, לצד ההקלות שניתנו על ידי בנק ישראל, תוך ביצוע התאמה של הניטור והבקורות.

ירידות בשערי נכסים סחירים, שינויים בעקומי הרבית בארץ ובעולם ובמרווחי אגרות-חוב, יצרו השפעה לרעה על שווי הנכסים הסחירים של הבנק. במהלך הרבעון, חלה ירידה של כ-41 מיליון ש"ח בשווי תיק המניות ונרשמה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני בגין אגרות החוב בתיק הזמין למכירה בסך של 18 מיליון ש"ח. כמו כן, חלה ירידה ביתרת הרווח כולל אחר בסך של 72 מיליון ש"ח, המוסברת בירידה של 161 מיליון ש"ח בשווי תיק אגרות החוב הזמינות למכירה (ברובה בגין אגרות חוב של ממשלת ישראל) ומנגד בגידול ברווח כולל אחר בגין זכויות עובדים בסך של 89 מיליון ש"ח.

על רקע התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי, הפחית הפיקוח על הבנקים ביום 31 במרס 2020 את דרישות ההון מהבנקים במסגרת הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים עם אפשרות להארכה. בהתאם, יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 במרס 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 8.30%-11.80%, בהתאמה (במקום 9.31%-12.81% לפני הוראת השעה). בהודעה שפרסמה המפקחת על הבנקים בקשר עם הוראת השעה, היא ביקשה מהדירקטוריונים של הבנקים, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות הדיבידנדים מתוך כוונה שהמקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מהקטנת דרישות ההון ישמשו להגדלת אשראי ולא לצורך חלוקה. על רקע הודעת המפקחת וכדי לאפשר יישום תכלית ההוראה קיים דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020, דיון על מדיניות הדיבידנד והחליט, כי הבנק ימנע מלחלק דיבידנד לבעלי מניותיו במהלך תקופת הוראת השעה, המסתיימת ביום 30 בספטמבר 2020. מובהר, כי לא חל שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק והיא נותרה בעינה. דירקטוריון הבנק ימשיך לדון בהמשך יישומה של מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק לאור התפתחויות המשבר והשפעתו על המשק ועל הבנק, ויהיה רשאי לבחון את ההחלטה בעניין יישום חלוקת הדיבידנד ולשנותה לפי שיקול דעתו.

יחס ההון רוברד 1 ליום 31 במרס 2020 עמד על 10.28% בהשוואה ל-10.81% ביום 31 בדצמבר 2019 ויחס המינוף עמד על 5.52% בהשוואה ל-5.81% ביום 31 בדצמבר 2019. הירידה מוסברת מעליה בנכסי הסיכון, בעיקר מגידול האשראי לציבור.

הבנק מנטר את מצב הלוואים וביצע במהלך הרבעון החולף שינויים בתנאיהם של חובות וביניהם דחייה במועדי תשלום והארכות של תקופות לפירעון, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיות בנק ישראל. בעקבות המשבר, ולאור הנחיות בנק ישראל, קבע הבנק מספר קריטריונים לטיפול בבקשות לדחייה או פריסת תשלומים ללקוחות שיבחרו בכך. במהלך חודש מרס 2020, נדחו תשלומי הלוואות (קרן ורביית) בהיקף של 86 מיליון ש"ח, כמפורט בפרק סיכון האשראי להלן. תשלומים נוספים נדחו ברבעון השני של שנת 2020.

הבנק בחן את המודלים של האשראי העסקי והפרטי ועודכנו הפרמטרים למתן אשראי לאור המשבר. בנוסף, בוצעו שורה של צעדים על מנת לסייע ללקוחות, הפעלת הקרן בערבות המדינה לסיוע לעסקים שנפגעו כלכלית מהשפעות נגיף הקורונה, או גם באמצעים אחרים, בהסתמך על שורה של הקלות שפרסם בנק ישראל.

על רקע התפשטות הנגיף, השפעתו על הסביבה המאקרו כלכלית ואי הוודאות הרבה שהגיעה בעקבותיו, צופה הבנק, כי ההוצאות בגין הפסדי האשראי יגדלו. לאור מצב אי הוודאות החליט הבנק להגדיל את הפרשה הקבוצתית ברבעון זה, באמצעות עדכון ההתאמות האיכותיות בחישוב ההפרשה הקבוצתית, כדי לשקף את הגידול האפשרי בהפרשה הפרטנית שיתכן ויבוא לידי ביטוי ברבעונים הבאים. סך ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכם ב-157 מיליון ש"ח, מזה סך של 130 מיליון ש"ח בהוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי, בהשוואה להוצאה קבוצתית להפסדי אשראי בסך של 26 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

כאמור, לא ניתן להעריך בשלב זה את מלוא השפעות האירוע והיקפן על הבנק, וזאת בשל אי ודאות בקשר עם משך אירוע התפשטות הנגיף, צעדים שיקטלו לעצירת התפשטותו, עוצמתם וכן אי ודאות באשר להשפעות הנגזרות על הפעילות המשקית, מגמות בשוקי ההון וצעדים פיננסיים שונים שיקטלו (על ידי ממשלות, בנקים מרכזיים ורגולטורים בנושא).

הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד זה. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל, בין היתר, כתלות בהיקף התפשטות הנגיף, בתגובת הממשלות והבנקים המרכזיים ובתקופת התמשכות האירוע.

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2020 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או שסביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי וזאת לרבות ההשפעות הפוטנציאליות של אירוע נגיף הקורונה על מערכות הדיווח הכספי ועל מערך בקורות הגילוי.

לפרטים נוספים על השפעת התפשטות נגיף הקורונה, ראה באור 16 לדוחות הכספיים ובדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

יעדים ואסטרטגיה

הנהלת הבנק מוכוונת ומונחת על ידי הדירקטוריון וועדותיו באשר לאסטרטגיה ולמדיניות העסקית של הבנק. במסגרת זו, מאושרים על ידי הדירקטוריון המטרות, היעדים הכמותיים והאיכותיים ותחומי הפעילות של הבנק.

על בסיס התכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק, מגישה ההנהלה לדירקטוריון תכניות עבודה שנתיות ואת תקציבי הבנק, תוך פירוט כמותי ואיכותי של תמהיל ההכנסות, ההוצאות וההשקעות, שהנהלת הבנק קבעה לעצמה כיעדים ארוכי טווח וכיעדים פרטניים לשנת העבודה השוטפת.

הדירקטוריון וועדותיו מפקחים ומבקרים את עבודת ההנהלה בכל הקשור ביישום האסטרטגיה והמדיניות העסקית, כפי שאושרו על ידם. הדירקטוריון גם מאשר את מדיניות ניהול הסיכונים הכוללת, לרבות קביעת מגבלות שונות לחשיפות בתחום סיכונים האשראי, השוק והנזילות. היחידות השונות בבנק, במערך הסינפים ובמטה, פועלות במסגרת נהלים וחוזרים כתובים המנחים אותן בפעילותן השוטפת. נהלים אלו מגדירים, בין היתר, את סמכויות היחידות השונות בבנק, ואת דרכי הפעולה בהן עליהן לנקוט.

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המתקפת על ידי הדירקטוריון, מדי חצי שנה. התכנית מושתתת על התנהלות מידתית בכל תחומי הפעילות, מתוך שאיפה לרווחיות נאותה ויציבה, לאורך זמן.

בשנת 2018, הושקה אסטרטגיית הדיגיטל של הבנק (אושרה בסוף שנת 2017), אשר מטרתה לתמוך באסטרטגיה העסקית של הבנק. כחלק מאסטרטגיית הדיגיטל ובהלימה לאסטרטגיית הבנק "משקיעים בכך", הבנק מפתח מענה דיגיטלי מותאם וממוקד בצרכי הלקוח. הבנק שם דגש על פתרונות אשר ניתן יהיה לשלב בממשקים מול הלקוח ובכך לשפר את חווית הלקוח ולתת לו ערך מוסף בעולמות הפיננסיים השונים, ובפרט בעולמות שוק ההון. בנוסף, הבנק מקדם חדשנות באמצעות הטמעת מוצרים וטכנולוגיות מחברות הזנק, זאת לצד הפעילות השוטפת לפיתוח מוצרים וטכנולוגיות in-house באמצעות מערך ה-IT של הבנק. לצורך מימוש כל זאת, אף הוקמה מחלקה ייעודית לטיפול הוליסטי בתחום החדשנות והדיגיטל.

ביום 5 בנובמבר 2019, אישר דירקטוריון הבנק אסטרטגיה תאגידית חדשה לשנים הקרובות בהתאם לשינויים בסביבת הפעילות שלו, ומתוך ראיה קדימה של עולם הבנקאות. האסטרטגיה החדשה הינה נדבך נוסף לתהליכים אסטרטגיים פרטניים שבוצעו בשנים האחרונות, כמפורט בהמשך. הבנק שם דגש על מתן ערך מוסף ללקוחותיו וזאת בהתאם לצרכיו של כל לקוח, לרבות בתחום הדיגיטל והמענה הטכנולוגי; מיקודן של חברת הבת מסד והמותגים יובנק, פאג'י ואוצר החייל בנישוא הפעילות הייחודיות להן, ובעיקר בקידום תחום הקמעונאות והעסקים הקטנים; שמירה על מובילותו בשוק ההון; הובלת מהלכי התייעלות בהוצאות תוך ייעול מצבת כח אדם, שיפור תהליכים, המשך התייעלות ברשת הסינוף ושימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירה וכן חיזוק תרבות מכוונת ביצועים ומדידה בקבוצה, בד בבד עם ניהול סיכונים מושכל.

בשנת 2019, סיים הבנק לגבש תכנית אסטרטגית חדשה בעולמות תשתיות המחשוב. מטרת התכנית היא לשפר את יכולתו של הבנק לפעול בסביבת הבנקאות המשתנה, בין היתר על ידי קיצור זמני תגובה והגברת הגמישות.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

12	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
12	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
18	המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
27	מגזרי הפעילות הפיקוחיים
31	חברות מוחזקות עיקריות

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פעל ענף הבנקאות בישראל ברבעון הראשון של שנת 2020. המשק הישראלי התאפיין בפתיחת שנת 2020 בנתוני מאקרו חיוביים, נתוני צמיחה טובים, אבטלה נמוכה ואיתנות פיננסית גבוהה, רמות חוב ציבורי נמוך ויתרות מט"ח גבוהות. עם התפשטות נגיף הקורונה, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, הודיעה ממשלת ישראל על הגבלות נרחבות לאזרחים ולעסקים. בעקבות כך, החל מהמחצית השנייה של חודש מרס 2020 הושבתה הפעילות הכלכלית בענפי משק רבים, והורגשה האטה משמעותית בפעילות המשק בישראל ובכל העולם.

צמיחה

האינדיקטורים האחרונים לפעילות הריאלית שפורסמו לרבעון הרביעי של 2019, טרום משבר הקורונה, המשיכו להיות חיוביים והעידו על צמיחה של התוצר המקומי הגולמי (להלן - "התמ"ג") ברבעון הרביעי של 2019, בשיעור של 4.6% (בחישוב שנתי). משבר הקורונה קטע את מגמת הצמיחה והמשק עבר להתכווצות. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - "הלמ"ס") שפורסמו לאחרונה, התמ"ג ירד בכ-7.1% ברבעון הראשון של שנת 2020 (בחישוב שנתי), לאחר שהושפע באופן ישיר ממשבר הקורונה ומנקיטת הצעדים של הממשלה לבלימת התפשטות הנגיף, שגרמה להאטת הפעילות במשק. בנוסף, הירידה החדה ביבוא מכוניות העצימה את הירידה בתמ"ג, בהשוואה לרבעון הרביעי של שנת 2019 (ירידה של 4.6% בתמ"ג ללא יבוא מכוניות). מהנתונים שפורסמו, עולה כי נרשמו ירידות בשיעור של 9.1% בתמ"ג העסקי, 20.3% בהוצאה לצריכה פרטית ו-27.5% ביבוא סחורות ושירותים.

ביום 25 במאי 2020, עדכנה חטיבת המחקר של בנק ישראל את תחזיותיה, על רקע הגברת קצב הסרת המגבלות הבריאותיות בפועל, באופן מהיר מהצפי ולפיהן החל מהמחצית השנייה של השנה, צפוי המשק להיכנס לתהליך התאוששות הדרגתי וארוך, כך שהתוצר בשנת 2020 צפוי להתכווץ ב-4.5% (בהשוואה ל-5.3% בהערכה הקודמת) ואילו בשנת 2021 צפויה צמיחה בשיעור של 6.8% (בהשוואה ל-8.7% בהערכה הקודמת). המדד המשולב למצב המשק של בנק ישראל עלה ברבעון הראשון של שנת 2020 ב-0.3% בלבד (בחודש מרס לבדו ירד המדד ב-0.1%), בהשוואה ל-1.1% בתקופה המקבילה אשתקד ו-3.4% בכל שנת 2019. ההאטה הניכרת ברבעון הנוכחי מושפעת ברובה ממצב המשק בעקבות המשבר ונמוכה משמעותית מקצב הגידול של המדד בשנתיים האחרונות, שהיה עקבי עם שיעור אבטלה נמוך.

סיכויי אשראי של המשק

רמת הסיכון של המשק הישראלי, כפי שהיא משתקפת מדירוגי חברות הדירוג ומשוקי ההון, נמוכה. חברת דירוג האשראי העולמית Fitch אישררה בחודש מרס 2019 את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ והותירה אותו עם תחזית יציבה. חברת דירוג האשראי העולמית S&P אישררה בחודש מאי 2020 את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של AA- והותירה אותו עם תחזית יציבה. חברת הדירוג ציינה, כי למרות האתגרים הפיסקליים שנוצרו עקב משבר הקורונה והמשבר הפוליטי הארוך, הצפי הוא כי המחויבות למשמעת פיסקלית תגבר עם הקמת הממשלה ותתרום להמשך מדיניות מאקרו כלכלית אחראית. חברת דירוג האשראי העולמית Moody's הורידה בסוף חודש אפריל 2020, את אופק דירוג האשראי של מדינת ישראל מרמה של A1 תחזית חיובית לתחזית יציבה. הורדת האופק באה על רקע הערכה לאי העלאה של דירוג האשראי בחודשים הקרובים ונבעה משני גורמים עיקריים: הזינוק שחל בגירעון התקציבי כתוצאה ממשבר הקורונה וכן חולשת המדיניות התקציבית של הממשלה נוכח הקיטוב הפוליטי הגובר. עם זאת, השארת הדירוג משקף פוטנציאל צמיחה חזק בטווח הבינוני והארוך.

תקציב המדינה

נוכח המשבר החמור והתפשטות נגיף הקורונה, נאלצה הממשלה להוציא סכומים ניכרים לטובת מניעת ההתפשטות וטיפול מיידי בחולים שנדבקו ולצורך סיוע למשק על מנת לאפשר לו לצלוח את המשבר. בחודשים ינואר-אפריל 2020, נמדד גירעון של 28.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-14.2 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגירעון המצטבר ב-12 החודשים האחרונים עומד על 4.8% מהתמ"ג. בחודש אפריל 2020 בלבד, נמדד גירעון של 14.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-4.9 מיליארד ש"ח בחודש המקביל אשתקד. יעד הגירעון המקורי לשנת 2020 טרום המשבר נע בין 3%-3.3%.

אינפלציה

סביבת האינפלציה במשק עדיין נמוכה יחסית, כאשר ברבעון הראשון של שנת 2020 ירד המדד "בגין" בכ-0.1%, בהשוואה לעלייה של 0.5% בתקופה המקבילה אשתקד ואילו המדד "הידוע" ירד בכ-0.5%, בהשוואה לירידה של 0.3% בתקופה המקבילה אשתקד. על פי עדכון חטיבת המחקר של בנק ישראל מיום 25 במאי 2020, תואי האינפלציה לחודשים הקרובים צפוי להיות נמוך ובעקבות המשבר, האינפלציה צפויה להיות נמוכה יותר, הן על רקע הירידה החדה במחיר הנפט וסחורות אחרות, עליית האבטלה והשפעתה על השכר והן כתוצאה מריסון אפשרי של קצב עליית שכר הדירה. על פי הערכות אלה, האינפלציה בשנת 2020 תעמוד על שיעור שלילי של 0.5% (בהשוואה לשיעור שלילי של 0.8% בהערכה הקודמת) ובשנת 2021 תעמוד על שיעור חיובי של 0.7% (בהשוואה ל-0.9% בהערכה הקודמת).

שוק הדיור

הפרסומים האחרונים משקפים עלייה במחירי הדירות. על פי מדד מחירי הדירות של הלמ"ס, שפורסם בחודש אפריל 2020, נרשמה עלייה של 0.6% במחירי הדירות בחודשים ינואר-פברואר 2020, בהשוואה לעסקאות שבוצעו בחודשים דצמבר-ינואר 2020. מחירי העסקאות בחודשים ינואר-פברואר 2020 עלו ב-3.9%, בהשוואה לחודשים המקבילים אשתקד.

שוק העבודה

משבר הקורונה השפיע באופן משמעותי על שוק העבודה, אשר עד לפרוץ המשבר הפגין עוצמה. השפעת המשבר טרם קיבלה ביטוי מלא בנתונים שפורסמו על ידי הלמ"ס, אשר דיווח כי שיעור האבטלה ברבעון הראשון של שנת 2020 עמד על כ-3.1% (בקרוב בני 64-25), בהשוואה ל-3.2% ברבעון הרביעי של שנת 2019. שיעור זה אינו מתיישב עם ההערכות העדכניות של חטיבת המחקר של בנק ישראל לשיעור אבטלה של 6.3% בשנת 2020 ו-6.7% בשנת 2021. הפער נובע ברובו מהעובדה שעובדים רבים במשק הוצאו לחל"ת או פוטרו בעקבות משבר הקורונה ואינם נרשמים כבלתי מועסקים על פי הגדרות הלמ"ס. על פי נתוני הלמ"ס, מתוך כלל המועסקים, 55% בלבד הועסקו באופן מלא והיקף הנעדרים זמנית ממקום עבודתם עלה ל-23% בחודש מרס 2020, בהשוואה ל-7% בלבד בחודש פברואר. מספר דורשי העבודה, כולל העובדים שהוצאו לחל"ת, עלה לכ-1.1 מיליון איש, שהם כרבע מכוח העבודה בישראל.

שער החליפין

ברבעון הראשון של שנת 2020, עלה שער החליפין של השקל מול הדולר בשיעור של כ-3.1%, תוך תנודתיות גדולה ושער החליפין של השקל מול האירו עלה בשיעור של כ-0.6%.

רביית בנק ישראל

לאור משבר הקורונה, אשר קטע את מגמת הצמיחה במשק, הפחית בנק ישראל את הרביית בחודש אפריל 2020 לרמה של 0.1% וכן החליט על צעדים נוספים, שכללו מתן הלוואות מוניטריות לבנקים אשר הותנו במתן אשראי לעסקים קטנים וזעירים והרחבת התכנית במסגרתה מתבצעות עסקאות רכישה מחדש ("ריפוי") מול גופים פיננסיים כך שעסקאות אלו יוכלו לכלול גם אגרות חוב תאגידיות כבטוחה, בנוסף לתכנית רכישת אגרות חוב ממשלתיות שעליה הכריז בנק ישראל וזאת גם על מנת לייצב את השווקים. על פי הערכה עדכנית של מחלקת המחקר בבנק ישראל מחודש מאי 2020, צפויה הרביית לעמוד בשנה הקרובה בטווח שבין 0% ל-0.1%.

הסביבה הגלובלית

הפעילות הכלכלית העולמית ממשיכה להאט על רקע השפעות משבר הקורונה. מדד מנהלי הרכש בתעשייה בעולם מצביע על התכווצות לרמה הנמוכה מזה 11 שנה. בחודש מרס 2020, בעקבות המשבר, חלה טלטלה בשוקי ההון בארץ ובעולם, מדדי המניות בשווקים העיקריים ירדו בשיעור ממוצע של 30% ולאחר מכן מרביתם עלו וקיזזו חלק מהירידה, על רקע צעדי הבנקים המרכזיים והממשלות. התשואות בשוקי האג"ח הממשלתיות והתאגידיות היו תנודתיות ביותר וחלה עלייה חדה במרווחי הסיכון. על פי הערכות גופים בינלאומיים, התוצר העולמי צפוי להתכווץ בשנת 2020 בשיעור משמעותי וצפויה גם ירידה חדה בסחר העולמי. קרן המטבע הבינלאומית צופה שהתוצר הגלובלי יתכווץ בשנת 2020 בכ-3%. בגוש האירו נרשמה ברבעון הראשון של שנת 2020 ירידה חדה של כ-14% בתוצר (בחישוב שנתי), כאשר בצרפת, ספרד ואיטליה שיעור הירידה היה גבוה יחסית ונע בטווחים שבין 19%-23%.

בסין, ההאטה בהתפשטות נגיף הקורונה איפשרה לרשויות לצמצם את המגבלות על האוכלוסיה והנתונים ברבעון הראשון של שנת 2020 מצביעים בשלב זה על חזרה מדורגת של הפעילות הכלכלית.

בארה"ב, בה החלו ההגבלות בתנועה ובפעילות בשלב מאוחר יחסית, התכווץ התוצר ברבעון הראשון של שנת 2020 בכ-4.8%, בחישוב שנתי. השפעת המשבר הביאה לכך ששיעור האבטלה זינק בחודש אפריל 2020 לשיא היסטורי של 14.7%, בהשוואה לשפל של 3.5% טרום המשבר. התפשטות המשבר הביאה בתגובה, להפחתת הרביות על ידי הבנקים המרכזיים באופן חד ולנקיטת מגוון צעדי הרחבה ואספקת נזילות לשווקים. הממשלות בעולם הכריזו על תכניות רחבות היקף להרחבת ההוצאה הציבורית, פיצוי הנפגעים מהמשבר והעמדת אשראי למגזר העסקי. ההאטה בפעילות הכלכלית הביאה לירידות חדות במחירי הסחורות ומחיר הנפט צנח בעשרות אחוזים, גם על רקע חוסר ההסכמה בין יצרניות הנפט העיקריות לגבי קיצוץ בתפוקה. ירידות אלו התמתנו בהמשך.

שוקי ההון

בשוק ההון המקומי, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 נרשמו ירידות במדדי המניות העיקריים, על רקע הירידות בשוקי העולם והתפשטות נגיף הקורונה. מדד ת"א 35 ירד בכ-21% ומדד ת"א 125 ירד בשיעור דומה. מדד האג"ח הכללי ירד בכ-4.5%. במחזורי המסחר של המניות בבורסה המקומית, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, נרשמה מגמת עלייה, שהתמתנה לאחר תאריך המאזן. בעולם, התגברו מגמות הירידות בשוקי ההון בעקבות המשבר, כך שמדד ה-S&P-500 ירד בכ-20% במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020. באירופה, ירד מדד היורוסטוקס-600 בכ-23%, ומדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM-MSCI) ירד בכ-24%. לאחר תאריך המאזן, נרשמו עליות בשוקי ההון, על רקע צעדי הבנקים המרכזיים והממשלות בעולם.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות, וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-171 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-183 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 6.6%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-מרס 2020 על שיעור של 8.2%, בהשוואה ל-9.3% בתקופה המקבילה אשתקד ול-10.5% בכל שנת 2019.

תמצית דוח רווח והפסד

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס			
שינוי	2019	2020	
ב-%	במיליוני ש"ח		
(3.8)	681	655	רווח מימוני, נטו ⁽¹⁾
336.1	36	157	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(22.8)	645	498	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
15.0	320	368	עמלות
-	1	1	הכנסות אחרות
(5.3)	673	637	הוצאות תפעוליות ואחרות
(21.5)	293	230	רווח לפני מסים
(56.8)	111	48	הפרשה למסים על הרווח
(120.0)	10	(2)	חלק הבנק ברווחי (הפסדי) חברה כלולה לאחר השפעת המס
			רווח נקי:
(6.3)	192	180	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	(9)	(9)	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(6.6)	183	171	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	9.3%	8.2%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק

(1) סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מהמתכונת בדוח רווח והפסד. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות הרבית, נטו והכנסות המימון שאינן מרבית לרווח המימוני, נטו.

התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות רבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מרבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק אינטגרלי מניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות ממכשירים נגזרים כוללות, בין היתר, את השפעות ערך הזמן על השווי ההוגן של נגזרים, המהווים חלק בלתי נפרד מניהול סיכונים הרבית בבנק ואת השפעת שיעור עליית המדד הידוע על נגזרים, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול החשיפה למדד המחירים לצרכן.

להלן הרכב הרווח המימוני, נטו

2020 רבעון ראשון	2019 רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	
715	748	699	911	727	הכנסות רבית
57	88	57	246	92	הוצאות רבית
658	660	642	665	635	הכנסות רבית, נטו
(3)	50	63	66	46	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מרבית
655	710	705	731	681	סך הרווח המימוני המדווח
-	1	(4)	2	(5)	בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:
(9)	3	-	5	4	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
(48)	16	33	15	7	הכנסות (הוצאות) ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
(57)	20	29	22	6	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות
712	690	676	709	675	סך כל ההשפעות שאינן מפעילות שוטפת
					רווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾

(1) מזה בגין השפעות שינויים במדד - הוצאה בסך של כ-16 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2020, בהשוואה להוצאה בסך של כ-4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח המימוני מפעילות שוטפת הסתכם ב-712 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-675 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה מגידול בהיקפי הפעילות העסקית והאשראי לדיוור, ומגידול בהכנסות מפעילות חדר עסקאות בשל עלייה בהיקף העסקאות עקב התנודתיות בשווקים, בעקבות התפשטות נגיף הקורונה.

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית:

לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 במרס		
2020	2019	באחוזים
2.31	2.45	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי רבית
0.32	0.54	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות רבית
1.99	1.91	פער הרבית הכולל
2.12	2.14	יחס בין הכנסות מרבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית

למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית של הבנק והחברות מאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות רבית, ראה נספח 1 לפרק מממשל תאגידי.

ההפסדים מהשקעות במניות שהסתכמו ב-48 מיליון ש"ח כוללים הפסדים שטרם מומשו בסך של 41 מיליון ש"ח, שנבעו מירידה בשווי השוק של המניות בשוק ההון בשל משבר התפשטות נגיף הקורונה. לאחר תאריך המאזן, חלה התאוששות מסויימת בשווקים הפיננסיים, אשר מיתנה את ההשפעות הנ"ל ונכון ליום 26 במאי 2020, ההפסדים ממניות שטרם מומשו הסתכמו ב-24 מיליון ש"ח. ההוצאות ממימוש ומהתאמות לשווי של אגרות חוב בסך של 9 מיליון ש"ח כוללים הפרשה לירידת ערך בסך של כ-18 מיליון ש"ח, בגין ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני שנבעה אף היא מירידות שערי הבורסה כאמור לעיל.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-157 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-36 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

העלייה בהוצאות להפסדי אשראי נובעת בעיקרה מהשפעות השינויים בסביבה המקרו כלכלית כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה ועקב חוסר הוודאות באשר להשפעתה על מצב הלווים.

לאור מצב אי הוודאות החליט הבנק להגדיל את ההפרשה הקבוצתית ברבעון זה, כדי לשקף את הגידול האפשרי בהפרשה הפרטנית שטרם בא לידי ביטוי. הגידול בהוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי, מבטא את השינויים בסביבה המקרו כלכלית ואת חוסר הוודאות כאמור לעיל, וזאת, באמצעות עדכון ההתאמות האיכותיות בחישוב ההפרשה הקבוצתית. כמו כן, ההפרשה הקבוצתית גדלה גם לאור העלייה בהיקף החובות הבעייתיים כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה.

להלן פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
2019	2020	
במיליוני ש"ח		
64	54	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(54)	(27)	קטיון בהוצאה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
10	27	הוצאה פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
26	130	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
36	157	סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי
		מזה:
18	124	הוצאות בגין אשראי מסחרי
(1)	4	הוצאות (הכנסות) בגין אשראי לדיור
19	29	הוצאות בגין אשראי פרטי אחר
0.05%	0.12%	שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.12%	0.59%	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.17%	0.71%	שיעור סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי.

למידע נוסף בדבר ההוצאות בגין הפסדי אשראי ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-368 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-320 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 15.0%. עיקר הגידול בהכנסות מעמלות נובע מגידול בהכנסות מפעילות שוק ההון, המוסבר מגידול במחזורי המסחר בבורסה, ומגידול בהכנסות מהפרשי המרה עקב גידול מחזורי הפעילות והתנודתיות בשערי המטבעות, כתוצאה ממשבר הקורונה.

להלן התפלגות ההכנסות מעמלות:

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום		
2019 במרס 31	2020 במרס 31	
במיליוני ש"ח		
57	57	ניהול חשבון
25	25	כרטיסי אשראי
153	184	פעילות בשוק ההון
35	54	הפרשי המרה
22	20	עמלות מעסקי מימון
28	28	עמלות אחרות
320	368	סך כל העמלות

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-637 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-673 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.3%.
להלן פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות:

לשלושת החודשים שנתיימו ביום		
31 במרס 2020	31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח		
379	392	משכורות והוצאות נלוות בניטרול הוצאות מענקים
-	10	מענקים
86	92	אחזקה ופחת בניינים וציוד
24	23	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים
-	6	הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל
2	18	הוצאות סילוק
146	132	הוצאות אחרות למעט צמצומים וסילוקים
637	673	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-379 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-402 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.7%, שנבע בעיקר מקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה ומקיטון במענקים לעובדים, שקוזז בחלקו בעליית שכר.

הוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו ב-86 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-92 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 6.5%, שנבע בעיקר מירידה בהיקף נכסי הנדל"ן בקבוצה, עקב מהלכי התייעלות.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-148 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-156 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.1%, שנבע בעיקר מירידה בהוצאות סילוק בגין פרישה מוקדמת של עובדים, בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה זו קוזזה בחלקה בגידול בהוצאות עמלות שוק ההון.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה ב-48 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-111 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הגיע ל-20.9%, בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי בשיעור של 34.2%. הירידה בהוצאות מסים ובשיעור המס האפקטיבי נובעת מהכנסות מסים בגין שנים קודמות, בסך של 35 מיליון ש"ח, ברבעון הנוכחי.

חלק הבנק בהפסד של חברה כלולה לאחר השפעת המס הסתכם ב-2 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 10 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בחלק הבנק ברווח של חברה כלולה נובע מירידה ברווחי חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ שהושפעו בעיקר מגידול בהפרשה להפסדי אשראי, לאור הגידול הצפוי בעתיד בהיקפי המחיקות של האשראי הצרכני, בשל התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו.

סך הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-99 מיליון ש"ח, סכום זה הושפע בעיקר מהרווח הנקי לרבעון המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 171 מיליון ש"ח, מרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 89 מיליון ש"ח ומהפסד כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 161 מיליון ש"ח.

המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

סך נכסי קבוצת הבנק ליום 31 במרס 2020 הסתכם ב-149,531 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-136,983 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2019 ול-141,110 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 9.2% ו-6.0%, בהתאמה.

א. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שינוי	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	
ב- %		במיליוני ש"ח	
2.4	87,899	90,028	אשראי לציבור, נטו
(1.6)	10,995	10,824	ניירות ערך
11.7	37,530	41,933	מזומנים ופקדונות בבנקים
5.8	120,052	126,977	פקדונות הציבור
2.2	3,674	3,754	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(0.3)	8,568	8,542	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

ב. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שינוי	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	
ב- %		במיליוני ש"ח	
			מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים:
			אשראי תעודות
(22.2)	135	105	ערבויות והתחייבויות אחרות
(2.5)	7,551	7,363	מסגרות לפעולה במכשירים נגזרים שלא נוצלו
(3.3)	2,268	2,193	מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
2.0	9,463	9,648	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו ומסגרות להשאלת ניירות ערך
5.8	8,200	8,675	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות
(3.1)	6,708	6,499	סך הכל
0.5	34,325	34,483	

מכשירים פיננסיים נגזרים:

31 בדצמבר 2019			31 במרס 2020			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
					במיליוני ש"ח	
21,290	384	249	21,136	522	264	חוזי רבית
74,927	414	391	93,407	1,208	1,429	חוזי מטבע
44,337	450	450	38,797	857	857	חוזים בגין מניות
156	1	1	86	1	1	חוזי סחורות ואחרים
140,710	1,249	1,091	153,426	2,588	2,551	סך הכל

האשראי לציבור, נטו ליום 31 במרס 2020 הסתכם ב-90,028 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-87,899 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 2.4%.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור ליום						
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	השינוי	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020		
%	%	במיליוני ש"ח	%	במיליוני ש"ח		
83.4	82.8	1.7	1,238	73,316	74,554	מטבע ישראלי
11.7	11.4	(0.3)	(30)	10,273	10,243	- לא צמוד
4.2	5.1	25.6	937	3,664	4,601	- צמוד למדד
0.7	0.7	(2.5)	(16)	646	630	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	2.4	2,129	87,899	90,028	פריטים לא כספיים
						סך הכל

אשראי לציבור, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת					
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 במרס 2020	
ב-%		במיליוני ש"ח			
5.0	3.6	17,280	17,515	18,141	עסקים גדולים
6.2	3.3	5,539	5,694	5,883	עסקים בינוניים
3.8	4.9	17,264	17,082	17,913	עסקים קטנים וזעירים
(1.2)	1.1	21,835	21,332	21,569	משקי בית ללא הלוואות לדיוור
2.7	7.4	25,583	24,468	26,274	הלוואות לדיוור
(13.4)	7.4	67	54	58	בנקאות פרטית
(1.9)	12.4	1,261	1,101	1,237	גופים מוסדיים
2.5	4.4	88,829	87,246	91,075	סך הכל
מזה: אשראי צרכני ללא הלוואות לדיוור וכרטיסי אשראי					
1.0	2.0	18,196	18,015	18,379	משקי בית
-	50.0	33	22	33	בנקאות פרטית
1.0	2.1	18,229	18,037	18,412	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני, הכולל את האשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור, ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות למתן אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור, הסתכם ביום 31 במרס 2020 ב-126,645 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-123,687 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 2.4%.

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק:

31 בדצמבר 2019			31 במרס 2020			ענף משק
שינוי	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	במיליוני ש"ח	
%	%	במיליוני ש"ח	%	במיליוני ש"ח		
(4.3)	12.1	14,940	11.3	14,296		שירותים פיננסיים (כולל חברות אחזקה)
2.0	13.3	16,433	13.2	16,755		בינוי ונדל"ן
10.0	8.1	10,020	8.7	11,022		תעשייה
10.2	6.3	7,854	6.8	8,653		מסחר
1.8	50.0	61,878	49.8	63,018		לקוחות פרטיים, לרבות הלוואות לדיוור
2.7	10.2	12,562	10.2	12,901		אחרים
2.4	100.0	123,687	100.0	126,645		סך הכל

להלן החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה (לפי גודל חבות ברוטו לפני ניכוי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים):

31 במרס 2020					לווה מספר	ענף משק
סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי		
במיליוני ש"ח						
524	443	967	967	967	1.	תעשייה
701	-	701	701	701	2.	שירותים פיננסיים
373	319	469	692	469	3.	שירותים פיננסיים
387	214	601	601	601	4.	אספקת חשמל ומים
571	11	582	582	582	5.	מסחר
512	61	106	573	106	6.	שירותים פיננסיים

31 בדצמבר 2019					לווה מספר	ענף משק
סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי	סיכון מאזני* סיכון אשראי		
במיליוני ש"ח						
1,042	5	1,047	165	165	1.	שירותים פיננסיים
662	274	936	648	648	2.	שירותים פיננסיים
404	391	795	795	795	3.	תעשייה
651	50	701	701	701	4.	שירותים פיננסיים
402	223	625	625	625	5.	אספקת חשמל ומים
601	6	607	607	607	6.	שירותים פיננסיים

* כולל אשראי לציבור, השקעה באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

ההשקעה בניירות ערך ליום 31 במרס 2020 הסתכמה ב-10,824 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-10,995 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, קיטון בשיעור של 1.6%.

להלן הרכב התיק:

יתרה ליום		חלק מסך ניירות הערך		סך הכל
31 במרס 2020	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	31 בדצמבר 2019	
במיליוני ש"ח		%		
8,539	8,379	78.9	76.2	אגרות חוב ממשלתיות
590	649	5.4	5.9	אגרות חוב של בנקים ⁽¹⁾
872	885	8.1	8.0	קונצרני
503	743	4.6	6.8	קונצרני ומגובי נכסים בערבות ממשלות
320	339	3.0	3.1	מניות ⁽²⁾
10,824	10,995	100.0	100.0	

(1) היתרה כוללת גם אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות הנפקה של בנקים.

כולל אגרות חוב של בנקים זרים במט"ח בבעלות ובערבות ממשלות זרות בסך של 469 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 615 מיליון ש"ח).

(2) ההשקעה במניות כוללת, בין היתר, השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 85 מיליון ש"ח, השקעה במניות וסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 71 מיליון ש"ח, השקעה בשטרי הון צמיתים בסך של 21 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות ובסלי מדדי מניות הנסחרים בבורסה בתל-אביב בסך של 111 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 89 מיליון ש"ח, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 92 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות ובסלי מדדי מניות הנסחרים בבורסה בתל-אביב בסך של 124 מיליון ש"ח).

להלן התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך ניירות הערך		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	השינוי במיליוני ש"ח	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	
%	%	%		במיליוני ש"ח	
					מטבע ישראלי
33.0	40.1	19.6	3,634	4,345	- לא צמוד
3.2	3.2	(0.9)	349	346	- צמוד למדד
60.7	53.7	(12.9)	6,673	5,813	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
3.1	3.0	(5.6)	339	320	פריטים לא כספיים
100.0	100.0	(1.6)	10,995	10,824	סך הכל

להלן פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים את הבנק לשם קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 31 במרס 2020:

סך הכל	מחיר מצד נגדי לעסקה**	מחיר אינדיקטיבי*	מחיר מצוטט בשוק פעיל	
			במיליוני ש"ח	
320	90	32	198	מניות וקרנות השקעה פרטיות
4,083	-	-	4,083	אגרות חוב ממשלתיות במטבע ישראלי
608	-	293	315	אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי
5,457	-	5,334	123	אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות נכסים
356	-	356	-	אגרות חוב מגובות משכנתא (MBS)
10,824	90	6,015	4,719	סך הכל
100.0	0.8	55.6	43.6	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי - אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פיננסיים שנקבעו על ידי הבנק.

** מחיר מצד נגדי לעסקה - ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה. לגבי קרנות השקעה פרטיות, בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך מתבססת על הדוחות הכספיים שלהן.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות:

יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020		
	במיליוני ש"ח		
3,220	3,631	ישראל (כולל ממשלת ישראל - 3,505 מיליון ש"ח; 31.12.19 - 3,092 מיליון ש"ח)	
2,071	1,098	ארצות הברית (כולל ממשלת ארצות הברית - 950 מיליון ש"ח; 31.12.19 - 1,957 מיליון ש"ח)	
183	22	צרפת	
10	57	קנדה	
432	225	גרמניה (בבעלות ממשלת גרמניה או בערבותה)	
83	99	המזרח הרחוק, אוסטרליה ואחרים (4 מדינות; 31.12.19 - 3 מדינות)	
296	325	אירופה (3 מדינות; 31.12.19 - 2 מדינות)	
6,295	5,457	סך הכל	

יצוין כי בכל אחת מהמדינות (למעט ממשלת ישראל וממשלת ארצות הברית), אין מנפיק שיתרת אגרות החוב שלו עולה על 5% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי, לפי ענפי משק:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	
במיליוני ש"ח		
148	145	חשמל ומים
204	215	בניה ונדל"ן
75	74	שירותים פיננסיים
9	33	בנקים
50	29	תעשיה
54	35	מסחר
97	57	תחבורה
11	16	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
4	4	שירותים ציבוריים
652	608	סך הכל

להלן הרכב תיק אגרות החוב במט"ח בקבוצת הבנק:

- **אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח שאינן מגובות נכסים** - מסתכמות ב-5,457 מיליון ש"ח (1,531 מיליון דולר) (כולל חברות זרות בסך של 876 מיליון ש"ח, אגרות חוב מדינת ישראל במט"ח בסך של 3,505 מיליון ש"ח, אגרות חוב של חברות ישראליות במט"ח, שרובן, נסחרות בחו"ל בסך של 126 מיליון ש"ח ואגרות חוב ממשלתיות זרות בסך של 950 מיליון ש"ח). כל אגרות החוב הזרות הכלולות בתיק מדורגות בדירוג השקעה (Investment Grade) בקבוצת דירוג A ומעלה, כאשר כ-2% מההחשיפה הינה למוסדות בנקאיים ופיננסיים מובילים במדינות OECD. תיק השקעה זה מפוזר כך שהחשיפה למנפיק יחיד (שאיננו ממשלה) אינה עולה על 5% מהיקף תיק אגרות החוב במט"ח. משך החיים הממוצע בתיק אגרות החוב הזרות במט"ח עומד על כ-4 שנים. יתרת ההפסדים ברוטו שטרם מומשה (הכלולה בהון במסגרת התאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה) ליום הדיווח בגין תיק זה עמדה על כ-154 מיליון ש"ח (43 מיליון דולר), בהשוואה לרווחים של כ-59 מיליון ש"ח (כ-17 מיליון דולר) ליום 31 בדצמבר 2019.

- **אגרות חוב מגובות במשכנתאות (MBS - Mortgage Backed Securities)** - מסתכמות ב-356 מיליון ש"ח (100 מיליון דולר). מתוכן אגרות חוב בסך של 355 מיליון ש"ח (100 מיליון דולר) הונפקו על ידי חברה בבעלות מלאה של ממשלת ארה"ב (Ginnie Mae) והיתרה בסך של כ-1 מיליון ש"ח (0.3 מיליון דולר) הונפקה על ידי סוכנויות פדרליות בארה"ב Freddie Mac-I Fannie Mae.

להלן ניתוח רגישות ליום 31 במרס 2020 של השפעת שינויים בשערי הרבית על קצב הפרעונות המוקדמים והשווי ההוגן של תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא (כולל גידור כלכלי של עסקאות החלפת רבית):

שינוי בקצב הפרעונות המוקדמים	שינוי בשווי ההוגן	
		בנקודות אחוז / במיליוני דולר
(16.4)	(3.2)	עלייה של 200 נקודות בסיס
(11)	(1.0)	עלייה של 100 נקודות בסיס
6.7	0.2	ירידה של 100 נקודות בסיס
7.1	0.1	ירידה של 200 נקודות בסיס

יתרת ההפסדים, נטו (לפני השפעת המס) הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר, בגין הפער בין השווי ההוגן של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותם המופחתת, ליום 31 במרס 2020 הסתכמה ב-167 מיליון ש"ח (בעיקר בגין אגרות חוב של ממשלת ישראל).

נכון ליום 20 במאי 2020, הפער בין השווי ההוגן של אגרות החוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותם המופחתת הסתכם בהפסד (לפני השפעת המס) בסך 44 מיליון ש"ח.

מזומנים ופקדונות בבנקים ליום 31 במרס 2020 הסתכמו ב-41,933 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-37,530 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 11.7%.

פקדונות הציבור ליום 31 במרס 2020 הסתכמו ב-126,977 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-120,052 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 5.8%, שנבע בעיקר ממעבר השקעות של לקוחות בשוק ההון לפקדונות, עקב השלכות התפשטות נגיף הקורונה.

להלן התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	השינוי במיליוני ש"ח	
%	%	%	%	%	
79.0	78.4	5.1	4,823	94,780	99,603 מטבע ישראלי
4.4	3.4	(19.5)	(1,039)	5,315	4,276 - לא צמוד
16.1	17.7	16.4	3,158	19,309	22,467 - צמוד למדד
0.5	0.5	(2.6)	(17)	648	631 מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	5.8	6,925	120,052	126,977 פריטים לא כספיים
					סך הכל

פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 במרס 2020	
%	%	%	%	%	
36.6	71.4	11,018	8,784	15,055	עסקים גדולים
5.7	14.9	5,491	5,052	5,805	עסקים בינוניים
6.7	14.1	19,157	17,928	20,450	עסקים קטנים וזעירים
14.8	17.1	51,572	50,532	59,194	משקי בית
21.0	19.3	7,734	7,843	9,360	בנקאות פרטית
(31.8)	(32.1)	25,080	25,210	17,113	גופים מוסדיים
5.8	10.1	120,052	115,349	126,977	סך הכל

תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק

סך תיק ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק ליום 31 במרס 2020 עמד על 278 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-342 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019, קיטון בשיעור של 18.7%, הנובע, בין היתר, מירידות שערים בשווקים.

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 במרס 2020 הסתכמו ב-3,754 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,674 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019. גידול בשיעור של 2.2%.

ביום 10 בפברואר 2020, הנפיקה הבינלאומי הנפקות, בהנפקה ציבורית, אגרות חוב בעג. של 800 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 814 מיליון ש"ח. תמורת ההנפקה בגין אגרות החוב הופקדה בבנק. הבנק התחייב לקיים את תנאיהן של אגרות החוב שהונפקו.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ביום 31 במרס 2020 ב-8,542 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,568 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019. לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר.

הלימות ההון

יחסי הון מינימאליים

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% יחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. ליחסי הון מינימאליים אלו מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור למועד הדיווח. לאור התפרצות נגיף הקורונה וכחלק מההתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה, הנוגעת לעדכון הוראה 201 אשר כוללת הפחתת דרישות ההון הרגולטוריות החלות על הבנקים בנקודת אחוז אחת וכן עדכון להוראה 329 אשר מבטל את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיוור שהועמדו בתקופת המשבר וזאת על מנת להבטיח את יכולת של הבנקים להמשיך להציע אשראי. דרישות הון אלה יהיו בתוקף למשך שישה חודשים ובמידת הצורך יוארכו בשישה חודשים נוספים ולאחר מכן, ככל שרלוונטי, יידרש הבנק להציג מתווה מדורג לצבירה מחודשת של ההון, ככל שנשחק, על פני שנתיים. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על ידי הפיקוח על הבנקים, לפי נתוני מועד הדיווח הינם 8.30% ו-11.80% בהתאמה.

יעדי ההון הפנימיים שנקבעו על ידי הדירקטוריון, בגובה אלה הרגולטוריים, הינם כדלקמן:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-8.30% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-11.80%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

הוראות באזל 3

בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2020 עומדת התקרה על 20%.

מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית

- ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בדצמבר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו, עד ליום 31 בדצמבר 2021.
- ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות שעלותה הוערכה בכ-207 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 31 במרס 2020, היה מביא לקיטון של כ-0.06% ביחסי הלימות ההון.
 - במהלך שנת 2018, קיבל דירקטוריון הבנק החלטה על ביצוע מהלכי התייעלות נוספים באוצר החייל. ברבעון השלישי של שנת 2018 התקבלה החלטה על מיזוג וביום 1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. החלטות אלו והשלכותיהן הצפויות הינן מעבר לתכנית ההתייעלות המקורית של הקבוצה משנת 2016. בגין מהלכים אלה ביצעה הקבוצה הפרשה לפיצויים מוגדלים בסך של 82 מיליון ש"ח (53 מיליון נטו לאחר השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 31 במרס 2020 היה מביא לקיטון נוסף של 0.05% ביחסי הלימות ההון.

יישום ההוראות

במסגרת הנדבך הראשון, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכונים האשראי, השוק והסיכונים התפעוליים. במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. מסמך ה-ICAAP לנתוני 31 במרס 2019 הוגש כנדרש לבנק ישראל. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בחברה הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי שלה.

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
8,785	8,749	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2,345	2,393	הון רובד 2, לאחר ניכויים
11,130	11,142	סך כל ההון הכולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
73,862	77,221	סיכון אשראי
875	1,192	סיכונים שוק
6,512	6,696	סיכון תפעולי
81,249	85,109	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
10.81%	10.28%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.70%	13.09%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.31%	8.30%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.81%	11.80%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 במרס 2020 עמד על 10.28%, בהשוואה ל-10.81% ליום 31 בדצמבר 2019. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31 במרס 2020 עמד על 13.09%, בהשוואה ל-13.70% ליום 31 בדצמבר 2019.

ההון הכולל ליום 31 במרס 2020 הסתכם ב-11,142 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-11,130 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2019. בסיס ההון הושפע מחד מרווח בסך של 171 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 89 מיליון ש"ח. מאידך, גידול זה קוזז בדיבידנד ששולם בסך של 125 מיליון ש"ח ומהפסד כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 161 מיליון ש"ח.

נכסי הסיכון ליום 31 במרס 2020 הסתכמו ב-85,109 מיליון ש"ח בהשוואה ל-81,249 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019, גידול בסך של 3,860 מיליון ש"ח שנבע מעליה בסיכונים האשראי ומהשפעת יישום תקן חשבונאות חדש בנושא חכירות אשר יושם החל מיום 1 בינואר 2020. יישום ההוראות החדשות הביא לירידה בשיעור ההון רובד 1 ובהון הכולל בשיעור של כ-0.06% וכ-0.08% בהתאמה. זאת, כתוצאה משקלול נכסי הסיכון בגין נכסי זכות שימוש הנובעים מחכירות תפעוליות שהוכרו במאזן בשיעור של 100%.

יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

בנק מסד בע"מ		
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2020	באחוזים
13.50%	13.64%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.52%	14.70%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יחס מינוף - הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס המינוף. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד וזאת לגבי כל תאגיד בנקאי ששך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (כולל את הבנק). יחס המינוף ליום 31 במרס 2020 עומד על 5.52%, בהשוואה ל-5.81% ליום 31 בדצמבר 2019.

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד שאישר דירקטוריון הבנק (כפי שעודכנה ביום 9 ביוני 2015 וביום 14 באוגוסט 2017), הבנק יחלק כדיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי השנתי של הבנק הראוי לחלוקה, בכפוף לכך שיחסי ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים הרגולטוריים ומהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית. יובהר כי החל משנת 2017, הרווח הנקי השנתי מתייחס לרווח הנקי השנתי של השנה השוטפת.

אין באמור בהחלטה זו כדי לגרוע מסמכות הדירקטוריון לבחון מעת לעת את המדיניות, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד כלל. מובהר בזאת, כי כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים.

יצוין כי חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה, בנוסף להוראות חוק החברות, למגבלות נוספות כמפורט בבאור 24א.ב' לדוחות הכספיים לשנת 2019.

להלן פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2017:

יום ההכרזה	יום התשלום	סך הכל דיבידנד ששולם במיליוני ש"ח	דיבידנד למניה בש"ח
15 במרס 2017	2 באפריל 2017	70	0.70
23 במאי 2017	14 ביוני 2017	70	0.70
14 באוגוסט 2017	31 באוגוסט 2017	70	0.70
14 בנובמבר 2017	3 בדצמבר 2017	100	1.00
5 במרס 2018	21 במרס 2018	95	0.95
28 במאי 2018	5 ביוני 2018	60	0.60
14 באוגוסט 2018	2 בספטמבר 2018	100	1.00
20 בנובמבר 2018	9 בדצמבר 2018	100	1.00
12 במרס 2019	20 במרס 2019	105	1.05
28 במאי 2019	17 ביוני 2019	85	0.85
13 באוגוסט 2019	29 באוגוסט 2019	110	1.10
26 בנובמבר 2019	12 בדצמבר 2019	110	1.10
15 במרס 2020	31 במרס 2020	125	1.25

לאור מכתבה של המפקחת על הבנקים, מיום 29 במרס 2020, לכל הבנקים המסחריים ולהוראת שעה מיום 31 במרס 2020, המתקנת את הוראת ניהול בנקאי תקין 201 בו נכללה בקשה, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד על רקע משבר הקורונה ואי הוודאות הנובעת מהתפתחות המשבר, קיים דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 דיון על מדיניות הדיבידנד המפורטת לעיל והחליט, כי הבנק יימנע מלחלק דיבידנד לבעלי מניותיו במהלך תקופת הוראת השעה, המסתיימת ביום 30 בספטמבר 2020. מובהר, כי לא חל שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק והיא נותרה בעינה. דירקטוריון הבנק ימשיך לדון בהמשך יישומה של מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק לאור התפתחויות המשבר והשפעתו על המשק ועל הבנק, ויהיה רשאי לבחון את ההחלטה בעניין יישום חלוקת הדיבידנד ולשנותה לפי שיקול דעתו.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים ב"א" לדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוח, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה באור 11 לדוחות הכספיים. לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה באור 11' לדוחות הכספיים.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות *

חלק המגזר מסך ההכנסות		שלושת החודשים		שנת יימו ביום 31 במרס	
2019	2020	השינוי	2019	2020	
ב- %		ב- %	במיליוני ש"ח		
9.7	9.6	1.0	97	98	עסקים גדולים
6.2	6.0	(1.6)	62	61	עסקים בינוניים
23.7	25.0	7.6	238	256	עסקים קטנים וזעירים
44.4	46.3	6.5	445	474	משקי בית
2.7	2.9	11.1	27	30	בנקאות פרטית
6.8	7.6	14.7	68	78	גופים מוסדיים
6.5	2.6	(58.5)	65	27	ניהול פיננסי
100.0	100.0	2.2	1,002	1,024	סך הכל

ב. רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

שלושת החודשים		שנת יימו ביום 31 במרס		שנת יימו ביום 31 במרס	
2019	2020	2019	2020	2019	2020
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
41	(3)	41	(3)	41	(3)
7	23	7	23	7	23
43	48	43	48	43	48
31	51	31	51	31	51
6	9	6	9	6	9
13	22	13	22	13	22
42	21	42	21	42	21
183	171	183	171	183	171

* כולל הכנסות רבית נטו והכנסות שאינן מרבית.

ג. יתרות מאזניות ממוצעות*

חלק המגזר מסך האשראי לציבור		אשראי לציבור			
לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס			
2019	2020	השינוי	2019	2020	
ב- %	ב- %	ב- %	במיליוני ש"ח		
20.5	19.7	0.8	17,431	17,572	עסקים גדולים
6.5	6.2	(0.2)	5,544	5,533	עסקים בינוניים
19.3	19.5	5.5	16,449	17,361	עסקים קטנים וזעירים
52.5	52.7	5.1	44,708	46,973	משקי בית
0.1	0.1	17.8	45	53	בנקאות פרטית
1.1	1.8	78.5	908	1,621	גופים מוסדיים
100.0	100.0	4.7	85,085	89,113	סך הכל

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור		פקדונות הציבור			
לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס			
2019	2020	השינוי	2019	2020	
ב- %	ב- %	ב- %	במיליוני ש"ח		
7.1	10.6	58.7	7,987	12,672	עסקים גדולים
4.4	4.4	5.7	4,968	5,250	עסקים בינוניים
16.0	16.3	8.3	18,024	19,517	עסקים קטנים וזעירים
44.4	44.0	5.4	50,075	52,776	משקי בית
6.9	6.5	0.2	7,787	7,802	בנקאות פרטית
21.2	18.2	(8.4)	23,887	21,882	גופים מוסדיים
100.0	100.0	6.4	112,728	119,899	סך הכל

* יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרות לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

מגזרים עסקיים - מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר העסקים הבינוניים ומגזר העסקים הגדולים

להלן נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיימו ביום 31 במרס 2019				לשלושת החודשים שנתיימו ביום 31 במרס 2020				
עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	סך הכל	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	סך הכל	
במיליוני ש"ח								
167	41	71	279	161	43	69	273	הכנסות רבית, נטו
89	20	27	136	77	19	28	124	הכנסות שאינן מרבית
256	61	98	415	238	62	97	397	סך הכנסות
39	5	80	124	12	21	(17)	16	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
154	25	37	216	157	29	42	228	הוצאות תפעוליות ואחרות
48	23	(3)	68	43	7	41	91	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
17,361	5,533	17,572	40,466	16,449	5,544	17,431	39,424	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
17,913	5,883	18,141	41,937	17,082	5,694	17,515	40,291	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
19,517	5,250	12,672	37,439	18,024	4,968	7,987	30,979	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
20,450	5,805	15,055	41,310	17,928	5,052	8,784	31,764	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-279 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-273 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.2%, אשר נבע בעיקר מעליה בהיקפי הפעילות ומגידול בהכנסות מפעילות קבלת פקדונות.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-136 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-124 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.7%, אשר נבע בעיקר מגידול בהכנסות מפעילות שוק ההון, עקב גידול במחזורי המסחר בבורסה ומגידול בהכנסות הפרשי המרה עקב גידול במחזורי הפעילות כתוצאה ממשבר הקורונה.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-124 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-16 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול מוסבר מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנובעת בעיקר מהשלכות משבר הקורונה, אשר בעקבותיו ולאור מצב אי הוודאות שנוצר, עדכן הבנק את ההתאמות האיכותיות בחישוב ההפרשה הקבוצתית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-216 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-228 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.3%. הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזרים העסקיים הסתכם ב-68 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-91 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 25.3%, המוסבר מגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי כאמור לעיל.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-40,466 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-39,424 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.6%.

האשראי לציבור ליום 31 במרס 2020 הסתכם ב-41,937 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-40,291 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2019, גידול בשיעור של 4.1%. היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-37,439 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-30,979 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 20.9%.

פקדונות הציבור ליום 31 במרס 2020 הסתכמו ב-41,310 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-31,764 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2019, גידול בשיעור של 30.1%.

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

להלן נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 במרס 2019			לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 במרס 2020			
משקי בית	בנקאות פרטית	סך הכל	משקי בית	בנקאות פרטית	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
318	9	327	318	9	327	הכנסות רבית, נטו
156	21	177	156	21	177	הכנסות שאינן מרבית
474	30	504	474	30	504	סך הכנסות
33	-	33	33	-	33	הוצאות בגין הפסדי אשראי
353	17	370	353	17	370	הוצאות תפעוליות ואחרות
51	9	60	51	9	60	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
46,973	53	47,026	46,973	53	47,026	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
47,843	58	47,901	47,843	58	47,901	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
52,776	7,802	60,578	52,776	7,802	60,578	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
59,194	9,360	68,554	59,194	9,360	68,554	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-327 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-318 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.8%, אשר נבע בעיקר מעליה בהיקפי הפעילות ומגידול במרווח מפעילות הלוואות לדיר.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-177 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-154 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 14.9%, אשר נבע בעיקר מגידול בהכנסות מפעילות שוק ההון עקב גידול במחזורי המסחר בבורסה.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-370 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-387 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 4.4%. הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר האנשים הפרטיים, הכולל את מגזר משקי הבית והבנקאות הפרטית הסתכם ב-60 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-37 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-47,026 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-44,753 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 5.1%.

האשראי לציבור ליום 31 במרס 2020 הסתכם ב-47,901 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-45,854 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2019, גידול בשיעור של 4.5%. היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-60,578 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-57,862 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.7%.

פקדונות הציבור ליום 31 במרס 2020 הסתכמו ב-68,554 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-58,375 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2019, גידול בשיעור של 17.4%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההכנסות המשוכות למגזר זה בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-27 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-65 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי הסתכם ב-21 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-42 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על הקיטון ברווח במגזר הניהול הפיננסי:

- קיטון ברווחים מהשקעה במניות ובאגרות חוב בסך של 68 מיליון ש"ח, מזה כ-41 מיליון ש"ח בגין הפסדים שטרם מומשו מהשקעה במניות, שנבעו בעיקר מירידת שווי המניות כתוצאה ממצב השווקים הפיננסיים, על רקע משבר הקורונה, ומהפרשה לירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני בגין אגרות חוב בסך של 18 מיליון ש"ח.

- קיטון בחלק הבנק ברווחי כאל בסך של 12 מיליון ש"ח.

מנגד, הכנסות מסים בגין שנים קודמות המיוחסות למגזר זה, קיזזו חלקית השפעות אלו.

חברות מוחזקות עיקריות

בנק מסד בע"מ (להלן - "מסד") - בו מחזיק הבנק 51.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה, הינו בנק מסחרי הפועל באמצעות 23 סניפים ושלוחות. השקעת הבנק במסד ליום 31 במרס 2020 הסתכמה ב-380 מיליון ש"ח.

סך המאזן של מסד ליום 31 במרס 2020 הסתכם ב-9,420 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,694 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019, גידול בשיעור של 8.4%. סך כל ההון של מסד ליום 31 במרס 2020 הסתכם ב-744 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-726 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2019, גידול בשיעור של 2.5%.

הרווח הנקי של מסד הסתכם ב-18.1 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-18.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.7%.

חלק הבנק ברווחי מסד הסתכם ב-9.4 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-9.5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

תשואת הרווח הנקי עמדה על 10.3%, בהשוואה ל-11.7% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 14.70%, בהשוואה ל-14.52% בסוף שנת 2019. יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 13.64%, בהשוואה ל-13.50% בסוף שנת 2019.

במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2018 נקבעו על ידי דירקטוריון מסד יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת משיעור של 10.5%, עד ליום 31 בדצמבר 2021, ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.65% עד ליום 31 בדצמבר 2021.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") - הבנק מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בזכויות ההצבעה בכאל.

כאל עוסקת בשיווק ובתפעול של הנפקת כרטיסי אשראי וסליקת עסקאות בכרטיסי אשראי של המותג הבינלאומי "ויזה" ו"מסטרקארד", משווקת ומפעילה את מערך כרטיסי האשראי של "דיינרס" באופן בלעדי בישראל וכן סולקת כרטיסים ממותג "ישראכרט".

השקעת הבנק בכאל ליום 31 במרס 2020 ההסתכמה ב-603 מיליון ש"ח.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עמד על 14.1%, בהשוואה ל-14.0% בסוף שנת 2019.

חלק הבנק ברווחי כאל, לפני השפעת המס, הסתכם בהפסד בסך של 2.0 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 11.3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 87.6%. הקיטון ברווח מוסבר בעיקר מגידול בהפרשה להפסדי אשראי, לאור הגידול הצפוי בעתיד בהיקפי המחיקות של האשראי הצרכני בשל התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו.

ראה באור 9 באשר לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות כנגד כאל ולשומות שהוציא מנהל מס ערך מוסף לכאל.

סקירת הסיכונים

33	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
35	סיכון אשראי
45	סיכון שוק
54	סיכון נזילות
54	סיכונים אחרים

סקירת הסיכונים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוחות הכספיים לשנת 2019. על כן, יש לקרוא את הפרק יחד עם פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2019 מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

- א. פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכוני ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין.
- כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- ב. מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.
- ג. תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחילת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.
- ד. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבות לניהול סיכונים והחשבונאי הראשי ומערך הייעוץ המשפטי וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.
- ה. מנהל הסיכונים הראשי, ר"ח אלי כהן, חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.
- ו. האחראים על ניהול הסיכונים הינם:
 - ר"ח אלי כהן, מכהן כראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO), כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית (בנוסף, מנהל הגנת הסייבר כפוף אליו מקצועית).
 - סיכון האסטרטגיה והסיכונים הפיננסיים מנוהלים על ידי ר"ח בנצי אדירי, ראש חטיבת משאבים.
 - סיכוני האשראי מנוהלים על ידי ר"ח אילן בצרי, ראש החטיבה העסקית.
 - סיכוני הציות מנוהלים על ידי מר אמיר בירנבוים, אשר במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי, מנהל את סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות, מנהל את יחידת האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך וממונה על האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, הוא מכהן כ-Responsible officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI.
 - סיכוני ה-ID מנוהלים על ידי מר רון גריסר, מנכ"ל מתף - מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ.
 - סיכוני הסייבר מנוהלים על ידי מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע.
 - הסיכונים המשפטיים מנוהלים על ידי עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי.
 - סיכון המוניטין מנוהל על ידי ר"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי.
- ז. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.
- ח. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצה שלה פעילות עסקית בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדיקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה, ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
- ט. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי החטיבה לניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נטולות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודיקטוריון הבנק.

י. במסגרת מסמך הסיכונים מוצגים כלל הסיכונים, שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה ברבעון הרלוונטי.

יא. הבנק גיבש מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית, במסגרתו נבחנת התממשות כלל הסיכונים המהותיים והשפעתם על בסיס ההון ויחס ההון לרכיבי סיכון. תרחישי הקיצון הינם צופי פני עתיד ומשמשים ככלי נוסף לניהול הסיכונים ולאינדקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי גם בתהליכי תכנון ההון.

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2019.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוה או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות נגיף הקורונה הביאה להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל, אליו חשופה פעילות הבנק וצפויות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים, הן במגזר העסקי והן במגזר הפרטי וכן בגין ההאטה בפעילות הכלכלית. בשלב זה, יכולת הלקוחות להתמודד עם הפגיעה עדיין לא ידועה ומושפעת מהתפתחויות שונות. במשק, התלויות בגורמים רבים, כגון תמיכת הממשלה ובנק ישראל, שעדיין לא הסתיימו וצפויות להשפיע על המגמות בתקופה הקרובה ובטווח הארוך.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 31 במרס 2020, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לווים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזר נקבע, כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל אירוע נגיף הקורונה מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים, אשר לא היו בפיגור קודם לכן. עוד נקבע, כי לווה נחשב לווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ-30 ימים במועד יישום השינויים. לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה ביאור ד.1(3) בתמצית הדוחות הכספיים.

מידע נוסף על חובות ששונות תנאיהם במסגרת ההתמודדות עם אירועי נגיף הקורונה, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי:

31 במרס 2020		פעילות לווים בישראל
(לא מבוקר)		
יתרת האשראי בגינו נדחו תשלומים	יתרת התשלומים שנדחו בפועל	
במיליוני ש"ח		
228	14	מסחרי
3,531	65	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
130	7	אנשים פרטיים - אחר
3,889	86	סך הכל

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיביו השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים ליום 31 במרס 2020, הסתכם ב-2,077 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,859 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019, גידול בשיעור של 11.7%. יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בקבוצה ליום 31 במרס 2020, עמד על 1.6%, בהשוואה ל-1.5% בסוף שנת 2019. 20.1% מסיכון האשראי הבעייתי בקבוצה משוייכים לענף התעשייה, 11.8% לענף הנדל"ן, 12.5% לענף המסחר ו-26.2% לענף הלקוחות הפרטיים, לרבות הלוואות לדיור. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 2.0%, בהשוואה ל-1.9% בסוף שנת 2019. למידע נוסף בדבר איכות האשראי ראה באור ב.12(1) לדוחות הכספיים.

ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור

31 במרס 2019				31 במרס 2020				במיליוני ש"ח
סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	
85,048	19,590	23,927	41,531	89,627	20,327	25,709	43,591	סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: ⁽¹⁾
31,167	12,079	1,679	17,409	31,958	13,211	1,954	16,793	סיכון אשראי מאזני
116,215	31,669	25,606	58,940	121,585	33,538	27,663	60,384	סיכון אשראי חוץ מאזני
								סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
2,873	1,094	344	1,435	2,654	820	341	1,493	סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:
1,625	371	198	1,056	1,842	310	225	1,307	לא בעייתי
892	190	188	514	940	84	215	641	סך הכל בעייתי: ⁽²⁾
154	78	-	76	145	73	-	72	- השגחה מיוחדת: ⁽³⁾
579	103	10	466	757	153	10	594	- נחות
4,498	1,465	542	2,491	4,496	1,130	566	2,800	- פגום
718	157	-	561	564	118	3	443	סך הכל סיכון אשראי מאזני
5,216	1,622	542	3,052	5,060	1,248	569	3,243	סיכון אשראי חוץ מאזני
								סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
226	29	169	28	257	27	194	36	מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר
121,431	33,291	26,148	61,992	126,645	34,786	28,232	63,627	סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
528	78	10	440	660	121	5	534	נכסים שאינם מבצעים
								חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית

31 בדצמבר 2019								במיליוני ש"ח
סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	
86,853	20,411	25,037	41,405					סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: ⁽¹⁾
31,970	12,277	2,217	17,476					סיכון אשראי מאזני
118,823	32,688	27,254	58,881					סיכון אשראי חוץ מאזני
								סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
2,593	942	321	1,330					סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:
1,655	318	225	1,112					לא בעייתי
790	99	215	476					סך הכל בעייתי: ⁽²⁾
152	73	-	79					- השגחה מיוחדת: ⁽³⁾
713	146	10	557					- נחות
4,248	1,260	546	2,442					- פגום
616	127	3	486					סך הכל סיכון אשראי מאזני
4,864	1,387	549	2,928					סיכון אשראי חוץ מאזני
249	26	186	37					סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
123,687	34,075	27,803	61,809					מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר
								סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
650	117	10	523					נכסים שאינם מבצעים
								חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(3) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2020			לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2019			לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019		
מסחרי	פרטי	סך הכל	מסחרי	פרטי	סך הכל	מסחרי	פרטי	סך הכל
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
553	156	709	367	100	467	367	100	467
74	24	98	156	27	183	369	104	473
-	-	-	-	-	-	(3)	-	(3)
(30)	(5)	(35)	(25)	(4)	(29)	(77)	(14)	(91)
(38)	(17)	(55)	(37)	(10)	(47)	(103)	(34)	(137)
559	158	717	461	113	574	553	156	709
מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש								
140	108	248	150	83	233	150	83	233
46	17	63	28	18	46	85	71	156
(4)	(4)	(8)	(2)	(4)	(6)	(39)	(14)	(53)
(14)	(8)	(22)	(12)	(7)	(19)	(56)	(32)	(88)
168	113	281	164	90	254	140	108	248
שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות פגומים								
169	35	204	121	23	144	121	23	144
41	12	53	37	5	42	146	27	173
(37)	(8)	(45)	(18)	(3)	(21)	(98)	(15)	(113)
173	39	212	140	25	165	169	35	204

מדדי סיכון

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2020			לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019		
1.07%	0.92%	1.08%	1.07%	0.92%	1.08%
0.79%	0.66%	0.80%	0.79%	0.66%	0.80%
0.28%	0.26%	0.28%	0.28%	0.26%	0.28%
1.64%	1.53%	1.50%	1.64%	1.53%	1.50%
0.71%	0.17%	0.16%	0.71%	0.17%	0.16%
0.15%	0.06%	0.10%	0.15%	0.06%	0.10%
1.15%	1.02%	1.05%	1.15%	1.02%	1.05%
146.0%	155.6%	131.2%	146.0%	155.6%	131.2%
107.5%	111.6%	97.1%	107.5%	111.6%	97.1%
13.2%	6.0%	8.9%	13.2%	6.0%	8.9%

* על בסיס שנתי.

מידע נוסף על סיכוני אשראי

עם התפרצות נגיף הקורונה, שיצרה פגיעה משמעותית בפעילות עסקית בארץ ובעולם והקיפה את מרבית ענפי המשק, פעל הבנק לאתר את מוקדי הסיכון בתיק האשראי ולנטר את הלקוחות אשר עלולים להיות מושפעים מהמשבר. זאת לשם קביעת דרכי פעולה ונקיטת צעדים למזעור סיכוני האשראי.

מניתוח האשראי לפי מגזרי פעילות וענפי משק, ניתן לראות כי הענפים שזוהו ככאלה שעשויים להיפגע משמעותית מהמשבר הינם שירותים עסקיים (הכוללים, בין היתר, סוכנויות נסיעות, מארגני טיולים, חברות השמה וכ"א), בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל, אנרגיה, מסחר, בילויים, פנאי, ותקשורת. משקי הבית עלולים להיפגע אף הם מהמשבר, בעיקר לאור הגידול החד בשיעור מבקשי התעסוקה ואי הוודאות הכלכלית והתעסוקתית. עם זאת, לא נצפה בבנק, בשלב זה, גידול בחובות הבעייתיים של משקי הבית.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (במיליוני ש"ח)

31 במרס 2020						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
222	18	50	202	417	10,193	10,933
80	1	11	56	144	9,902	10,183
29	1	8	85	93	6,290	6,548
157	1	-	95	259	8,084	8,653
22	(2)	(2)	6	15	13,145	13,205
178	7	56	269	597	11,412	12,739
688	26	123	713	1,525	59,026	62,261
126	(1)	4	5	224	27,663	28,232
296	8	29	156	320	33,538	34,786
1,110	33	156	874	2,069	120,227	125,279
-	-	-	-	-	10,243	10,243
1,110	33	156	874	2,069	130,470	135,522
פעילות לווים בחו"ל						
1	-	1	8	8	1,358	1,366
-	-	-	-	-	4,572	4,572
1	-	1	8	8	5,930	5,938
1,111	33	157	882	2,077	136,400	141,460

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 95,233 מיליון ש"ח, 10,504 מיליון ש"ח, 82 מיליון ש"ח, 2,551 מיליון ש"ח ו-33,090 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 173 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 87 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (6) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,883 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 במרס 2019						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: סיכון אשראי פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
10,082	9,359	403	214	(10)	(1)	169
10,023	9,599	176	55	7	4	79
5,913	5,632	90	78	1	-	23
8,482	7,840	387	138	40	20	183
13,935	13,793	14	2	(4)	(4)	25
12,148	11,317	192	88	7	3	81
60,583	57,540	1,262	575	41	22	560
26,148	25,606	198	10	(1)	-	118
33,291	31,669	387	103	19	14	276
120,022	114,815	1,847	688	59	36	954
9,307	9,307	-	-	-	-	-
129,329	124,122	1,847	688	59	36	954
פעילות לווים בחו"ל						
1,409	1,401	7	7	(23)	(23)	1
4,291	4,291	-	-	-	-	-
5,700	5,692	7	7	(23)	(23)	1
135,029	129,814	1,854	695	36	13	955

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 90,143 מיליון ש"ח, 11,109 מיליון ש"ח, 664 מיליון ש"ח, 941 מיליון ש"ח ו-32,172 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 297 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 130 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיר שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (6) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיר בסך 2,809 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2019						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
191	(8)	(8)	197	402	9,227	9,959
71	(19)	(24)	61	97	9,838	10,266
22	(3)	(3)	71	84	5,905	6,143
159	49	62	92	259	7,366	7,837
21	(4)	(7)	3	12	13,903	13,936
126	25	69	247	441	11,324	12,342
590	40	89	671	1,295	57,563	60,483
121	1	3	10	228	27,254	27,803
275	65	69	148	328	32,688	34,075
986	106	161	829	1,851	117,505	122,361
-	-	-	-	-	8,643	8,643
986	106	161	829	1,851	126,148	131,004
פעילות לווים בחו"ל						
1	(23)	(23)	8	8	1,318	1,326
-	-	-	-	-	4,419	4,419
1	(23)	(23)	8	8	5,737	5,745
987	83	138	837	1,859	131,885	136,749

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 92,002 מיליון ש"ח, 10,656 מיליון ש"ח, 9 מיליון ש"ח, 1,091 מיליון ש"ח ו-32,991 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 233 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 91 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (6) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,718 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ניהול סיכונים אשראי צד נגדי

חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

רוב חשיפת האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינה כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפה הינה כלפי המערכת הבנקאית במערב אירופה ובצפון אמריקה.

חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

31 בדצמבר 2019			31 במרס 2020			דירוג אשראי חיצוני ⁽⁵⁾
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזורי נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזורי ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזורי נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזורי ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
530	2	528	1,031	2	1,029	AAA עד AA-
1,450	47	1,403	2,366	41	2,325	A+ עד A-
92	16	76	81	2	79	BBB+ עד BBB-
41	-	41	76	-	76	BB+ עד B-
2,113	65	2,048	3,554	45	3,509	סך הכל חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾

הערות:

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לצורך דירוג המוסדות הפיננסיים, הבנק עשה שימוש בדירוגים שנקבעו לצורך יישום הגישה הסטנדרטית של באזל. הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי. אולם כאשר אין דירוג מסוכנות S&P משתמש הבנק בדירוג מסוכנויות אחרות.

הערות כלליות:

- א. חשיפות האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשה בגין הפסדי אשראי.
- ב. חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים.
- ג. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה באור 10 לדוחות הכספיים. סיכון האשראי החוץ מאזורי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שבוצעו עם מוסדות פיננסיים זרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה הסתכם ליום 31 במרס 2020 ב-362 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 304 מיליון ש"ח).

בעקבות משבר הקורונה חל גידול בחשיפות האשראי של הבנק, וזאת בעיקר כתוצאה מגידול בעודפי יתרות מטבע החוץ של הבנק וכן גידול בדרישת הביטחונות וגידול ביתרות הסליקה, עקב הגידול במחזורי הפעילות בניירות ערך של לקוחות הבנק. מרבית החשיפה של הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים שהינם בעלי איתנות פיננסית גבוהה, אשר מרביתם בקבוצת דירוג השקעה A- ומעלה. במהלך הרבעון הראשון של השנה, למוסדות פיננסיים אלו לא ירד דירוג האשראי החיצוני.

מרווחי האשראי בגין המוסדות הפיננסיים הזרים, אליהם יש לבנק חשיפות אשראי מהותיות גדלו במהלך הרבעון הראשון של 2020. מרווחי האשראי גדלו מרמה של 0.30%-0.55% לרמה של 0.50%-1.50%, אולם מרבית המרווחים הצטמצמו עד ליום 30 באפריל 2020 לרמה של 0.50%-0.85%.

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (96%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד AA- כאשר 29% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-109 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולל בדירוג השקעה (Investment Grade) מזה כ-81% מדורגות בדירוג A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-3 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 31 במרס 2020, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-1,670 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון).

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

חשיפות עיקריות למדינות זרות*⁽¹⁾ (במיליוני ש"ח)

31 במרס 2020			
חשיפה			
מאזנית ⁽²⁾	חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	סך הכל	
3,055	39	3,094	ארצות הברית
1,545	219	1,764	בריטניה
1,735	256	1,991	מדינות אחרות
6,335	514	6,849	סך כל החשיפות למדינות זרות
21	6	27	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
194	45	239	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
4	1	5	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נדילות

31 בדצמבר 2019			
חשיפה			
מאזנית ⁽²⁾	חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	סך הכל	
3,601	68	3,669	ארצות הברית
2,711	408	3,119	מדינות אחרות
6,312	476	6,788	סך כל החשיפות למדינות זרות
18	4	22	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
140	47	187	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
4	2	6	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נדילות

* כולל מדינות שהחשיפה אליהן עולה על 1% מסך הנכסים של הבנק על בסיס מאוחד או על 20% מההון לפי הנמוך.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

סיכונים בתיק ההלוואות לדירור

מדיניות האשראי של הקבוצה בתחום המשכנתאות

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים בגולציה וכי"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתת מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור ההלוואות ברבית משתנה, שיעור ההלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד. בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי רבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית.

היקף ההלוואות לדירור

לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 במרס			
שינוי	2019	2020	
ב-%		במיליוני ש"ח	
55.1	980	1,520	ביצועי אשראי לדירור
60.0	5	8	הלוואות מכספי הבנק
100.0	2	4	הלוואות מכספי האוצר
55.2	987	1,532	מענקים מכספי האוצר
226.0	77	251	סך הכל הלוואות חדשות
67.6	1,064	1,783	הלוואות שמוחזרו מכספי הבנק
			סך הכל ביצועים

ליום 31 במרס			
שינוי	2019	2020	
ב-%		במיליוני ש"ח	
6.8	24,645	26,319	יתרת האשראי לדירור, נטו
(11.9)	354	312	הלוואות מכספי הבנק
37.5	24	33	הלוואות מכספי האוצר*
6.6	25,023	26,664	מענקים מכספי האוצר*
			סך הכל יתרה

* סכום זה אינו נכלל ביתרות המאזניות.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדירור הינו שיעור המימון (Loan To Value), המחושב על פי הוראת הפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדירור והינו היחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה. יצוין כי עליית שווי נכס כשלעצמה אינה מהווה אירוע לחישוב מחדש של LTV ואילו בעת מתן אשראי נוסף בביטחון אותו נכס ניתן לחשב LTV, בהתייחס לשמאות עדכנית.

תיק ההלוואות לדירור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2020 כולל כ-70% אשראי שניתן עם שיעור מימון עד 60%, בהשוואה לכ-71% ב-31 במרס 2019. כ-94% מסך האשראי ניתן בשיעור מימון של עד 75%, בהשוואה לכ-95% ב-31 במרס 2019.

ביצועי ההלוואות לדירור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 כוללים כ-70% אשראי שניתן עם שיעור מימון של עד 60%, בהשוואה ל-75% בתקופה המקבילה אשתקד. כל הביצועים ניתנו בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות ללא ביטחון נכס.

שיעור ההחזר מההכנסה

פרמטר מרכזי נוסף המשמש את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדירור הינו שיעור ההחזר מההכנסת הלווה. יחס זה מאפשר לבנק להעריך את יכולתו של לווה לעמוד בהחזרי ההלוואה השוטפים כסדרם מתוך הכנסתו הקבועה כפי שהיתה במועד מתן ההלוואה.

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2020 כולל כ-89% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-87% ב-31 במרס 2019. כ-98% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בהשוואה לכ-97% ב-31 במרס 2019. ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 כוללים כ-94% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-91% בתקופה המקבילה אשתקד. כל האשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות בולט ובלון.

הלוואות ברבית משתנה

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2020 כולל שיעור של 61% אשראי שניתן ברבית משתנה ומסתכם לסך של 16,022 מיליון ש"ח. ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 כוללים סך של 494 מיליון ש"ח ברבית משתנה עד חמש שנים, המהווים כ-33% מסך הביצועים וסך של 314 מיליון ש"ח ברבית משתנה כל חמש שנים ומעלה, המהווים כ-21% מסך הביצועים.

הלוואות ארוכות טווח

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 31 במרס 2020 כולל כ-83% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכם לסך של 22,020 מיליון ש"ח. ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2020 כוללים כ-72% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכמים לסך של 1,099 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדיור בבנק לפי מגזרי הצמדה (ללא אשראי מכספי אוצר ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי):

למטרת מגורים											
מגזר לא צמוד		מגזר צמוד מדד		מגזר צמוד מט"ח		מגזר צמוד דירת מגורים		מגזר צמוד סך הכל		מגזר צמוד סך הכל	
רביית קבועה	רביית משתנה	רביית קבועה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית משתנה	רביית משתנה
יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור
במיליוני ש"ח	%-ב	במיליוני ש"ח	%-ב	במיליוני ש"ח	%-ב	במיליוני ש"ח	%-ב	במיליוני ש"ח	%-ב	במיליוני ש"ח	%-ב
6,821	26.8	11,069	43.4	3,286	12.9	4,277	16.8	18	0.1	25,471	26,319
6,489	26.1	10,869	43.7	3,246	13.1	4,215	17.0	20	0.1	24,839	25,692

להלן נתונים על התפתחות המשכנתאות בבנק בלבד (ללא אשראי מכספי אוצר):

שלושה חודשים 2020	שלושה חודשים 2019	שנת 2019	שנת 2018	שנת 2017	שנת 2016
1,520	980	4,374	4,149	3,756	4,337
55.1%	(2.4%)	5.4%	10.5%	(13.4%)	(9.6%)
0.05%	(0.03%)	0.01%	-	(0.01%)	0.01%
0.49%	0.50%	0.49%	0.50%	0.51%	0.55%

ביצועי ההלוואות לדיור (במיליוני ש"ח)
 שיעור השינוי בביצועי ההלוואות לדיור ביחס לתקופה מקבילה
 שיעור ההוצאה (ההכנסה) להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק
 שיעור ההפרשה המצטברת להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק

השפעת התפשטות נגיף הקורונה על אשראי לדיור

בחודש מרס החל הבנק בתהליך מול לוויים שנכנסו לקשיים בעקבות משבר הקורונה וביקשו לבצע שינויים בתנאי חובותיהם. התהליך כלל דחייה של תשלומי ההלוואות לדיור לתקופה של עד שלושה חודשים בהיקף של 65 מיליון ש"ח, וזאת בהתאם לאמור בבאור 3.ג.1 לדוחות הכספיים. במתווה שגובש בתיאום עם בנק ישראל, נמשך תהליך דומה עם דחייה אפשרית לתקופה של עד שישה חודשים. בנוסף, פרסם בנק ישראל, הקלות רגולטוריות הקשורות להוראות נב"ת 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור". בהתאם להקלות הבנק רשאי לאשר הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין עד לשיעור מימון של 70%, לעומת 50% כפי שקיים היום, בכפוף להצהרת הלווה, כי ההלוואה אינה מיועדת למטרת רכישת דירה להשקעה. כמו כן, הבנק רשאי להסתמך על הכנסות הלווה בשלושת החודשים שקדמו ליציאתו לחל"ת או לירידה למשרה חלקית בשל משבר הקורונה, בהתקיים תנאים מסוימים.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור וללא נגזרים)

כללי

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל. המדיניות מתבססת על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי, בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה. תפיסה זו משתקפת היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים. מודלים של דירוג סיכוני אשראי משמשים את הבנקים בקבוצה הן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים והן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול. המלצות האשראי הנגזרות מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק הנסמכים על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, מגלמים את תיאבון הסיכון המידתי של הקבוצה בתחום האשראי הצרכני. באשראי קמעונאי, מתמקד הבנק באשראי המאופיין ברמת פיזור גבוהה וברמת סיכון נמוכה. בהתייחס לעובדה שחברת הבת מסד עוסקת אף היא בתחום האשראי, הבנק פועל בראיה קבוצתית ליישם מתכונת עבודה סדורה וקבוצתית המגדירה, בין היתר, מתכונת מיקוד עסקי לכל סוג אוכלוסיה בקבוצה. אוכלוסיית היעד הינה בעיקר אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים, הזקוקה למימון בתחום הצרכני, והינה בעלת כושר החזר של האשראי, בין היתר, אוכלוסיות ייעודיות בעלות קשר משותף בחתך ארצי (כגון מורים, עובדי משרד הביטחון וכו') בעלי יכולת החזר או כנגד ביטחונות הניתנים למימוש. הלוואות לאוכלוסיית המורים הינן הלוואות המשולמות בעיקר באמצעות ניכוי ישיר מהשכר. מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בסניפי אוצר החייל הינם שכירים וחלק ניכר מהם עובדים לשעבר במערכת הביטחון. חלק מההלוואות לעובדי משרד הביטחון הניתנות במסגרת מכרזים שונים, משקפות הייון זכויות לתקופות ביניים ומאופיינות בסכומים גדולים יחסית ולתקופות ארוכות. בנוסף, במסגרת תנאי המכרז נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום במצב כשלי אשראי ובכך פוחת סיכון האשראי הניתן לעובדי משרד הביטחון במסגרת זו, למינימום. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הביטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעליים מנוכים מן השכר ישירות. כ-79% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי ש"ח.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שיוני לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	31 במרס	31 בדצמבר	31 במרס		
2019	2019	2019	2020		
ב-%		במיליוני ש"ח			
(10.4)	(4.1)	5,448	5,088	4,880	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
2.2	3.7	16,221	15,986	16,574	הלוואות אחרות
(1.0)	1.8	21,669	21,074	21,454	סך כל סיכון האשראי המאזני
9.5	11.5	4,273	4,200	4,681	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
7.1	10.5	6,851	6,636	7,334	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
2.7	(4.6)	1,265	1,361	1,299	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
7.5	9.2	12,389	12,197	13,314	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
2.1	4.5	34,058	33,271	34,768	סך כל סיכון האשראי הכולל
1.8	(1.7)	20,655	21,394	21,024	ממוצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

יטרה ליום		שינוי לעומת			
31 במרס	31 בדצמבר	31 במרס	31 בדצמבר	2019	2020
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
156	103	148	51.5	5.4	156
164	284	180	(42.3)	(8.9)	164
34,448	32,884	33,730	4.8	2.1	34,448
34,768	33,271	34,058	4.5	2.1	34,768
27	29	26	(6.9)	3.8	27
113	90	108	25.6	4.6	113
0.54%	0.36%	0.32%			0.54%

סיכון אשראי פגום
סיכון אשראי בעייתי לא פגום
סיכון אשראי לא בעייתי
סך כל סיכון האשראי
מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר

יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל לפי התפלגות ההכנסה הקבועה בחשבון

31 במרס 2020		31 במרס 2019			
סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
409	30	439	199	199	439
3,853	439	4,292	2,452	2,452	4,292
5,018	1,269	6,287	3,677	3,677	6,287
6,051	4,385	10,436	6,986	6,986	10,436
15,331	6,123	21,454	13,314	13,314	21,454

הכנסה קבועה בחשבון*

באלפי ש"ח

ללא הכנסה קבועה

עד 10

מ-10 עד 20

מעל 20

סך הכל

31 במרס 2019		31 בדצמבר 2019			
סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
320	27	347	158	158	347
4,449	584	5,033	2,558	2,558	5,033
4,859	1,392	6,251	3,423	3,423	6,251
5,671	3,772	9,443	6,058	6,058	9,443
15,299	5,775	21,074	12,197	12,197	21,074

הכנסה קבועה בחשבון*

באלפי ש"ח

ללא הכנסה קבועה

עד 10

מ-10 עד 20

מעל 20

סך הכל

31 בדצמבר 2019		31 בדצמבר 2019			
סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
393	35	428	206	206	428
3,964	456	4,420	2,333	2,333	4,420
5,112	1,296	6,408	3,404	3,404	6,408
6,260	4,153	10,413	6,446	6,446	10,413
15,729	5,940	21,669	12,389	12,389	21,669

הכנסה קבועה בחשבון*

באלפי ש"ח

ללא הכנסה קבועה

עד 10

מ-10 עד 20

מעל 20

סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדיווח לפיקוח 836 (הכוללת משכורת בפועל בחישוב ממוצע של 12 חודשים אחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים).

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

התפלגות לפי התקופה הממוצעת שנותרה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

סיכון אשראי מאזני				
31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 במרס 2020		
במיליוני ש"ח			תקופה לפירעון	
6,012	5,297	5,446	עד שנה	
3,019	2,997	3,036	משנה ועד שלוש שנים	
4,822	4,579	4,894	משלוש שנים ועד חמש שנים	
2,730	2,827	2,731	מחמש שנים ועד שבע שנים	
5,086	5,374	5,347	מעל שבע שנים	
21,669	21,074	21,454	סך הכל	

התפלגות לפי גודל האשראי של הלווה*

31 בדצמבר 2019			31 במרס 2019			31 במרס 2020			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			באלפי ש"ח
908	631	277	863	609	254	898	654	244	עד 10
1,219	816	403	1,153	768	385	1,220	857	363	מ- 10 עד 20
3,010	1,874	1,136	2,842	1,748	1,094	3,027	1,975	1,052	מ- 20 עד 40
6,204	3,150	3,054	5,906	2,929	2,977	6,235	3,353	2,882	מ- 40 עד 80
8,998	3,125	5,873	8,563	2,894	5,669	9,064	3,377	5,687	מ- 80 עד 150
8,869	2,141	6,728	8,621	2,081	6,540	9,093	2,345	6,748	מ- 150 עד 300
4,850	652	4,198	5,323	1,168	4,155	5,231	753	4,478	מעל 300
34,058	12,389	21,669	33,271	12,197	21,074	34,768	13,314	21,454	סך הכל

* הגדרת לווה - בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.

** סיכון אשראי כולל - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות דיור.

התפלגות לפי סוג ומידת החשיפה לגידול משמעותי בתשלומים

31 בדצמבר 2019	31 במרס 2019	31 במרס 2020		
סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני		
במיליוני ש"ח			סוג האשראי	
1,775	1,739	1,665	עו"ש	
3,673	3,349	3,215	כרטיסי אשראי	
*15,581	*15,382	15,944	אשראי ברבית משתנה	
*640	*604	630	אשראי ברבית קבועה	
21,669	21,074	21,454	סך הכל	

* סווג מחדש.

בטחונות

31 בדצמבר 2019			31 במרס 2019			31 במרס 2020			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			סך אשראי המגובה בבטחונות*
5,232	1,125	4,107	5,402	1,199	4,203	4,916	945	3,971	
									*מזה:
4,311	877	3,434	4,441	957	3,484	4,474	918	3,556	בטחונות לא נזילים
921	248	673	961	242	719	442	27	415	בטחונות נזילים

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי ללקוחות פרטיים

חיתום האשראי הצרכני מבוצע בהתחשב בפרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכוני אשראי. תפיסה זו משתקפת היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות, וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנקים בקבוצה מציעים אשראי ללקוחותיהם על בסיס ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. בתהליך החיתום נבחנים מספר קריטריונים אשר מהווים כלי תומך החלטה, בין היתר, אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצורכי הלקוח. תהליך זה מושגת על ערכי הוגנות ושיקפות כלפי הלקוח.

ב. אופן פיקוח ומעקב על מאפייני הסיכון

הבנקים בקבוצה בעלי התמחות ומיומנות גבוהה בתחום אשראי קמעונאי מתוקף ניסיונם רב השנים באשראי למשקי הבית. הקבוצה מכשירה את עובדיה ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי ובעלת מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או בעלי מאפיינים של תסמינים שליליים. הקבוצה מגדרת את עצמה בנטילת סיכוני אשראי, בין היתר, באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקורות בנושא האשראי הצרכני מבוצעות באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקורות המבוצעות על ידי הקו הראשון: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני קיימות מגוון בקורות, כאשר עיקרן נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבוניות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים לנבוע מירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. בנוסף, הבנק משתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקורות לניטור סיכוני אשראי צרכני, לרבות פעילות קווי ההגנה הראשון והשני לניטור סיכון זה.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

על רקע הסיכון בו פועלת המערכת הבנקאית הישראלית בתחום האשראי לבינוי ונדל"ן וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי למגורים, הוראות המפקח על הבנקים, והתקנות הממשלתיות, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מידתיות וזהירות אלה באות לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, בחינת כשלים זהירה בליווי פרויקטים לבניה, ובחינת שיעור ההון העצמי והמכירות המוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכונים. כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הנדל"ן והבינוי, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה ביעוד למניב, וכן אשראי לנדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה ומתמקד בקבוצות הבונות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום. מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, מקיים הבנק דיון תקופתי בכל תיקי האשראי, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט על בסיס חודשי ומצמצם חשיפות בהתאם. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש.

הפרמטרים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לנדל"ן הינם בעיקר שיעור המימון (Loan To Value), יחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה על פי הערכת שווי עדכנית וקיום מקורות יציבים לפרעון האשראי. בחינת הסיכונים בתיק הבינוי מבוצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר	31 במרס		
	2019	2020	
	במיליוני ש"ח		
			סיכון אשראי כולל⁽¹⁾
			נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
2,123	2,002	2,037	מזה: קרקע גולמית
4,467	4,527	4,584	נדל"ן בתהליכי בניה
4,255	4,332	4,395	נדל"ן שבנייתו הושלמה
5,564	5,075	5,715	אחר ⁽²⁾
16,409	15,936	16,731	סך הכל

- (1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 5,257 מיליון ש"ח, אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 732 מיליון ש"ח ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 5,027 מיליון ש"ח (31.3.19 - 5,201 מיליון ש"ח, 503 מיליון ש"ח ו-5,157 מיליון ש"ח, בהתאמה, 31.12.19 - 5,107 מיליון ש"ח, 634 מיליון ש"ח ו-5,104 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- (2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, או לווים ששווי הנכס שלהם למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני. מידע נוסף ניתן למצוא בדוחות הכספיים לשנת 2019.

ליום 31 במרס 2020, סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוז' מאזני, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב-524 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-703 מיליון ש"ח ביום 31 במרס 2019 ו-587 מיליון ש"ח בסוף שנת 2019.

סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם סיכון רבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק, באמצעים הכוללים גם את הערך בסיכון (VAR) וגם הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests, כלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

סיכון רבית

סיכון הרבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית, המשפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. צורותיו העיקריות של סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון אופציונליות.

סיכון הרבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הרבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הרבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הרבית בתיק הבנקאי. נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הרבית בהתאם להוראות.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים ברבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הרבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

להלן פריטים על השפעת שינויים ברבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הרבית):

31 במרס 2020			31 במרס 2019			31 בדצמבר 2019		
שקל	מט"ח	סך הכל	שקל	מט"ח	סך הכל	שקל	מט"ח	סך הכל
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
7,549	(370)	7,179	7,253	(41)	7,212	7,580	84	7,664
7,587	(764)	6,823	6,897	129	7,026	7,748	(122)	7,626

שווי הוגן נטו מותאם⁽¹⁾
מזה: תיק בנקאי

פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14' לדוחות הכספיים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

31 במרס 2020			31 במרס 2019			31 בדצמבר 2019		
שקל ⁽⁵⁾	מט"ח	סך הכל	שקל ⁽⁵⁾	מט"ח	סך הכל	שקל ⁽⁵⁾	מט"ח	סך הכל
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
(18)	(10)	(28)	(90)	(21)	(111)	(67)	(35)	(102)
(4)	-	(4)	(91)	(19)	(110)	(58)	(20)	(78)
77	5	82	120	12	132	146	26	172
64	(4)	60	123	8	131	138	14	152
שינויים מקבילים								
עלייה במקביל של 1%								
מזה: תיק בנקאי								
ירידה במקביל של 1%								
מזה: תיק בנקאי								
שינויים לא מקבילים								
(180)	(3)	(183)	(233)	14	(219)	(187)	(2)	(189)
195	(15)	180	152	13	165	194	(16)	178
145	(20)	125	93	3	96	142	(30)	112
(81)	1	(80)	(108)	28	(80)	(41)	14	(27)
התללה ⁽²⁾								
השטחה ⁽³⁾								
עליית רבית בטווח הקצר								
ירידת רבית בטווח הקצר								

עלייה במקביל של 1%
מזה: תיק בנקאי
ירידה במקביל של 1%
מזה: תיק בנקאי

התללה⁽²⁾
השטחה⁽³⁾
עליית רבית בטווח הקצר
ירידת רבית בטווח הקצר

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מרבית⁽⁶⁾

31 בדצמבר 2019			31 במרס 2019			31 במרס 2020			שינויים מקבילים עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי ירידה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי
הכנסות מימון מרבית סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות רבית, נטו במיליוני ש"ח	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון מרבית סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות רבית, נטו במיליוני ש"ח	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון מרבית סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות רבית, נטו במיליוני ש"ח	סך הכל ⁽⁴⁾	
310	6	304	304	11	293	353	10	343	
304	-	304	292	-	292	342	-	342	
(589)	(6)	(583)	(568)	(11)	(557)	(667)	(10)	(657)	
(583)	-	(583)	(557)	-	(557)	(656)	-	(656)	

- (1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש).
- (2) התללה - ירידה ברבית בטווח הקצר ועליה ברבית בטווח הארוך.
- (3) השטחה - עליה ברבית בטווח הקצר וירידה ברבית בטווח הארוך.
- (4) לאחר השפעות מקדחות.
- (5) הרכיבים לגביהם נלקחת בחשבון סביבת רבית שלילית - מכשירים פיננסיים נגזרים, נכסים והתחייבויות במגזר צמוד המדד ואגרות חוב במגזר המט"ח.
- (6) בתרחישי ירידת רבית המשקפים רבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על ההכנסות נטו מרבית, בהתאם להנחות שונות.
- (7) עדכון מודל סטטיסטי לחיזוי יתרות בגין פקדונות לפי דרישה הביא לגידול השווי ההוגן בסך של 96 מיליון ש"ח.

גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור

ביום 13 בפברואר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור" וזאת על רקע הנחיות הגילוי של ה-SEC בדבר הפסקת שימוש בליבור (LIBOR), המבהירות בין היתר את הגילוי הנדרש בנושא. הנחיות הגילוי כאמור פורסמו על רקע הסיכון לחוסר ודאות בנוגע לאופן הפרשנות של חוזים הצמודים לליבור, במצב שבו החל משנת 2021 לא יפורסם יותר ליבור, או שיקבע כי הליבור אינו מייצג יותר את שיעורי הרבית הרלוונטיים.

בהתאם לפרסום של הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA) מחודש יולי 2017, צפויה המערכת הפיננסית העולמית להפסיק את השימוש בליבור באופן הדרגתי עד סוף שנת 2021. בהמשך להחלטה זו, הוקמו צוותי עבודה שונים ברחבי העולם לצורך קביעת מדדי רבית חלופיים לריביות הליבור עבור כל אחד מחמשת המטבעות הבאים: דולר ארה"ב, לירה שטרלינג, אירו, פרנק שוויצרי ויין יפני. החלופות שנבחרו על ידי צוותי העבודה כוללות בין היתר את ריביות ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate); ה-SONIA (Sterling Overnight Index Average); ה-ESTER (Euro Short-Term Rate); ה-SARON (Swiss Average Rate Overnight); ה-TONA (Tokyo Overnight Average Rate).

להפסקת השימוש בליבור ומעבר למדדי רבית חלופיים צפויות להיות השלכות רחבות על הבנק כגון השלכות כלכליות, תפעוליות וחשבונאיות. לעניין זה, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, הובהר כי על רקע הסיכון לחוסר ודאות בנוגע לפרשנות של חוזים הצמודים לליבור, הבנק נדרש לכלול גילוי בדבר ההיערכות להפסקת השימוש בליבור החל מהדוחות לציבור ליום 31 בדצמבר 2019.

הבנק החל בתהליך בחינת ההשפעה הצפויה של הפסקת פרסום הליבור, לרבות בחינה של חלופות אפשריות בכל אחד מהמטבעות המפורטים לעיל, השלכות פיננסיות שעשויות להיגרם מהמעבר לשימוש במטבעות הנ"ל והיערכות הנדרשת הן בפן העסקי והן בפן ניהול הסיכונים של החשיפות החדשות.

יחד עם זאת, לאור השלב המוקדם של הפריקט, בשלב זה לא ניתן להעריך באופן חד משמעי את מידת ההשפעה של הפסקת השימוש בליבור על הבנק.

נכון למועד הדיווח ובהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בחוזים הנמשכים מעבר לשנת 2021 המתייחסים לליבור.

חשיפה לרבית הליבור במסגרת פעילות בנגזרים המעוגנת תחת הסדרי ISDA ותחת הסדרים אחרים אינה מהותית.

סיכונים עיקריים והיערכות הבנק אליהם

הפסקת השימוש בליבור והמעבר למדדי רבית חלופיים יוצרים לבנק סיכונים שונים כגון: סיכון פיננסי, סיכון מודל, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי ופיקוחי, סיכון טכנולוגי וסיכון עסקי. הבנק זיהה את הסיכונים באמצעות, בין היתר, מיפוי של כל החוזים והחשיפות הרלוונטיות.

נכון למועד פרסום הדוח, הבנק התחיל בהיערכות לניהול והפחתת הסיכונים שזוהו והקשורים להפסקת השימוש בליבור. כחלק מהיערכות, הבנק הקים צוות ייעודי שמטרתו, בין היתר, לפתח תהליכי עבודה לצורך זיהוי הסיכונים, הערכת היקף הסיכון, בחינת ההשפעות של כל סיכון, הצעת חלופות לאופן הפחתת הסיכונים, ניטור של הסיכונים וההשפעות הקשורות אליהם והעברת עדכונים שוטפים להנהלה ולדירקטוריון.

בשלב זה מופו הסיכונים הבאים:

- **סיכון פיננסי** - ירידה ברווחיות ו/או גידול בעלויות הנובעים, בין היתר: מהכרה בהפסדים במכשירים פיננסיים המוחזקים על ידי הבנק עקב ביטול חוזים; מערעורים של הלקוחות על קביעת תשלומי הרבית שלהם; מירידה במספר הפעולות ובמחזורי העסקאות הנעשות על ידי הלקוחות; מפתיחת פוזיציות חשיפה לרבית והצורך בהתאמת תהליך ניהול הנכסים וההתחייבויות בבנק.
- **סיכון מודל** - בניית מתודולוגיית מחירי העברה המותאמת למעבר למדדי הרבית החלופיים; ביצוע תמחור מוצרים חדש.
- **סיכון משפטי** - בחינת הצורך והדרך לביצוע שינויים לחוזים קיימים וניסוח חוזים חדשים המותאמים להפסקת השימוש בליבור ולסביבה הכלכלית החדשה.
- **סיכון רגולטורי ופיקוחי** - הטמעה של מדיניות, נהלים, חלוקת אחריות.
- **סיכון טכנולוגי** - ביצוע עדכונים לבסיסי המידע ומערכות המידע, לרבות התאמתם לצורך שימוש במוצרים הישנים ובמוצרים החדשים.
- **סיכון עסקי** - כולל בעיקר את סיכון הבסיס (basis) שיווצר כתוצאה משוני במנגנוני ה-fallback בין המוצרים השונים (כגון, פיקדונות לעומת גזרים).

השלכות חשבונאיות

להפסקת השימוש בליבור והמעבר למדדי רבית חלופיים צפויות להיות השפעות חשבונאיות שונות במספר תחומים, לרבות שיעורי ההיוון - מעבר למדדי רבית חלופיים עשוי להביא לשינויים בשיעורי ההיוון המשמשים כנתון (input) במודלים שונים לצורך הערכה (valuation) של נכסים והתחייבויות שונים כגון, מכשירים פיננסיים, חכירות, גזרים וירידות ערך לנכסים לא פיננסיים.
ראה באור 1.2 בדבר הקלות בגין השפעות רפורמת רביות הייחוס על הדיווח הכספי.

החשיפה בבסיס

החשיפה בבסיס בפועל

להלן תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה, ברמת הקבוצה (במיליוני ש"ח):

החשיפה בבסיס בפועל		% מההון	
ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר
2020	2019	2020	2019
3,322	3,959	37	44
3,467	2,780	39	31
(408)	38	(5)	-

מט"י לא צמוד

מט"י צמוד מדד

מט"ח וצמוד מט"ח

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוכה.
עיקר הפעילות בנגזרים הינה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים.
להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 31 במרס 2020 (במיליוני ש"ח).
המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי בשער החליפין	דולר	אירו
ירידה של 5%	15	(2)
ירידה של 10%	31	(7)
עלייה של 5%	(10)	(1)
עלייה של 10%	(14)	(1)

הערות:

- (1) השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- (2) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (3) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (4) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פועל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים, כגון הלוואות, משכנתאות ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות פורוורד מדד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק אינו חשוף בפעילות הפורוורדים שלו לסיכוני מדד מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 31 במרס 2020 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי במדד	
ירידה של 3%	(108)
עלייה של 3%	93

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

להלן ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים (ערך נקוב במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 במרס 2020			
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	
2,911	-	2,911	3,448	-	3,448	עסקאות גידור:
						חוזי רבית
18,379	17,410	969	17,688	16,748	940	עסקאות אחרות:
74,927	62,045	12,882	93,407	76,889	16,518	חוזי רבית
44,493	44,493	-	38,883	38,883	-	חוזי מטבע חוץ
140,710	123,948	16,762	153,426	132,520	20,906	חוזים בגין מניות, מדדי מניות, סחורות ואחרים
						סך הכל מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות משבר הקורונה הביאה בתגובה, למהלכי הפחתות רבית לזמן קצר על ידי הבנקים המרכזיים ולנקיטה במגוון צעדי הרחבה מוניטריים ואספקת נזילות לשווקים.

החל משלב זהו משבר הקורונה, שמר הבנק על יתרות נזילות גבוהות במט"ח ובשקלים, בהשוואה ליתרות במצב עסקים רגיל. כמו כן, נשמר יחס כיסוי נזילות גבוה מעבר למגבלות הרגולטוריות והפנימיות בכל המגזרים.

הבנק ממשיך לשמור על יחס נזילות גבוה.

יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2020 עמד על 130%, בהשוואה ל-128% בשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2019. יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על ידי הבנקים הינו 100%.

למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראה באור 8 לדוחות הכספיים.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 31 במרס 2020 ב-51.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-47.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-41.9 מיליארד ש"ח, וכ-9.6 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל.

יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 31 במרס 2020, עומד על 140.9%, בהשוואה ל-136.6% ב-31 בדצמבר 2019.

ביום 31 במרס 2020 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-130.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-123.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

לבנק מקורות במח"מ חוזי קצר-בינוני, אשר הבנק צופה כי יוחזקו לאורך זמן. השימושים הינם הן לטווח קצר והן לטווח בינוני-ארוך.

ככלל, חשיפות המטבע של הבנק במגזר המט"ח הינן נמוכות (ראה פרק סיכון שוק).

חשיפת המדד של קבוצת הבנק ליום 31 במרס 2020 הסתכמה ב-3,467 מיליון ש"ח.

יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות:

ליום 31 במרס 2020	ליום 31 בדצמבר 2019	
במיליון ש"ח		
1,919	2,721	1
1,640	2,439	2
1,482	2,089	3

סיכונים אחרים

למידע אודות סיכונים אחרים, בין היתר, הסיכונים התפעוליים ואופן ניהולם (ובכלל זה המשכיות עסקית, אבטחת מידע ואירועי סייבר), סיכון ציות, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור (ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות - Cross Border), סיכון מימון, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגיה - ראה פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2019 ודוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

דיון בגורמי סיכון

לדיון בגורמי הסיכון ראה פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2019.

לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 בהשוואה לטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2019, למעט:

- סיכון איכות לווים ובטחונות וסיכון האשראי הכולל - הערכת הסיכון הועלתה, באופן זמני, לרמה "בינונית", לאור משבר נגיף הקורונה המתמשך, החשש למיתון והאטה והעלייה החדה בשיעור האבטלה, שעשויים ליצור קשיים בכושר ההחזר ותזרים המזומנים של הלקוחות במגזרי הפעילות השונים, בעיקר בענפי משק מסויימים שנפגעו משמעותית מן המשבר. כל זאת עשוי להשפיע לרעה על איכות הלווים ובהתאם על ההוצאות בגין הפסדי אשראי.

מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים

כללי

האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק. סקירה של התחומים המהותיים שלדעת הנהלת הבנק בהם קיימת מדיניות חשבונאית קריטית, מפורטת בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2019 ולא חל בה שינוי.

בקורות ונהלים

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש ספטמבר 2008, הבנק מקיים בקורות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי. ההוראות, שעניינן אחריות ההנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם - The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר על ידי PCAOB. לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, בנושא הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי. הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 במרס 2020 את אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו. במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 במרס 2020 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

יעקב שט
מ"מ יו"ר הדירקטוריון

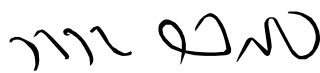
תל אביב, 31 במאי 2020
ח' בסיון, תש"פ

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, סמדר ברבר-צדיק, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2020 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח אינו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר ששפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

סמדר ברבר - צדיק
מנהל כללי

31 במאי 2020

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, נחמן ניצן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2020 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

נחמן ניצן
סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

31 במאי 2020